antares

BİLİM – KURGU ★ SCIENCE – FICTION

ANTARES 4 Edebiyat ve Kültür Dergisi Güz 1974

Sahibi ve yazı işleri sorumlusu : Sezar Erkin ERGİN

İsteme ve yazışma adresi : P.K. 56, Bakanlıklar, ANKARA

Sayısı 10.— TL. Altı sayılık abone 50.— TL. Posta Çekleri Hesap No : 10078115.

bu sayıda,

Zühtü BAYAR yanıtlıyor : Bilim - Kurgu mu? Fantastik Gerçekçilik mi?

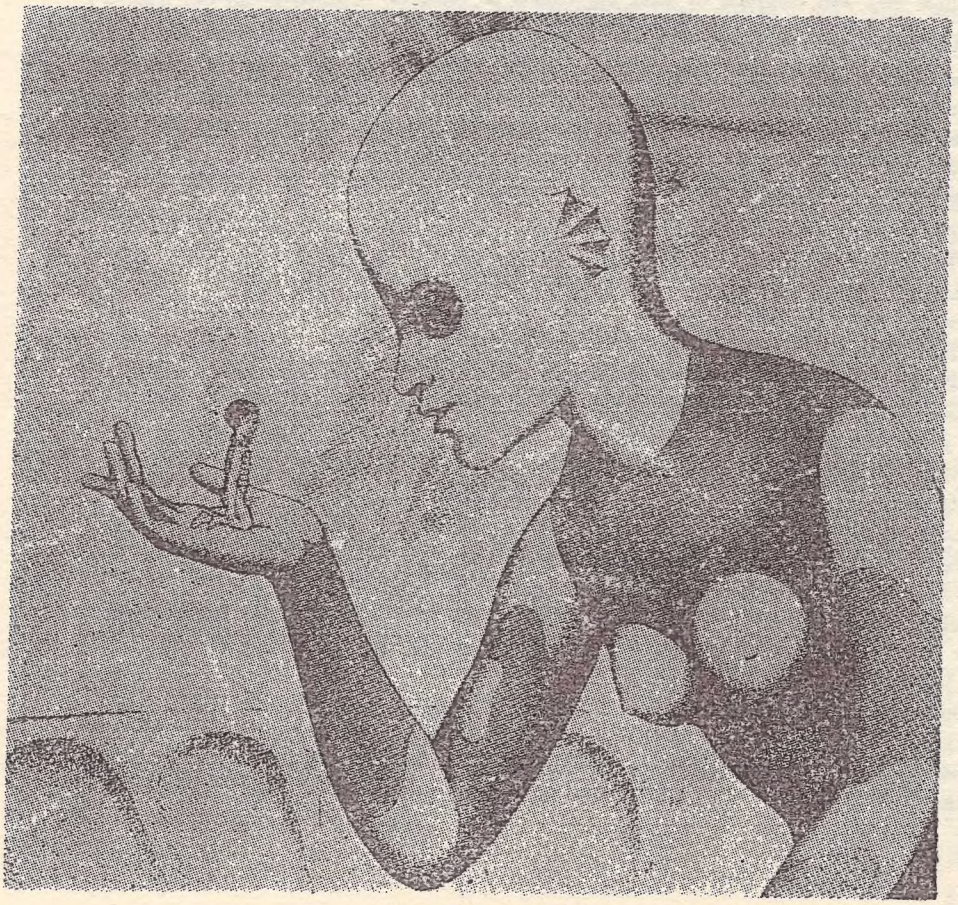

İÇİNDEKİLER

Yüzük (Öykü, IV. bölüm) 4
Dönüş (Kısa Öykü) 12
Uzaylı Dostlarım (Kısa Öykü) 15
Yeni Bir Kavram Kargaşası (İnceleme) 18
Kördüğüm (Kısa Öykü) 20
Bilim - Kurgu Dünyasından 22
Söyleşi 23

droplets

Here goes! Take up your umbrellas and join the party!

Dear Mr Ergin,

Many thanks for the copy of Antares which arrived the other day. As you will pro bably expect I cannot read Turkish, but I must say I read your English Summary with great interest and I am delighted to hear how well the science fiction scene seems to be going in Turkey. I hope we can meet one day, and in the mean time I hope you will continue to send me copies of Antares. **Christopher PRIEST**

1 Ortygia House 6 Lower Road, Harrow, Middlesex, UK.

I'm glad to know about your interest in Antares, Mr. Priest. In fact I would be much happier, if we can see each other in one of the conventions. How about the Trieste Film Festival in '75? I don't dare to mention Aussiecon since it seems to be a too distant dream, though it's one worth following.

Dear... uh... Sezar? Ergin?
Unaccustomed as I am to Turkish Fanzines or the language. I am very much at a loss with ANTARES. And I regret this, because it is such a finely made zine. Neat, clean, attractive.
Yes sir, Merhaba Dostlar! yourself (that MUST be HELLO AND BEST WISHES, FRIENDS!)
Just on the odd chance that I may meet a Turk, I'm saving this issue, for translation! At the moment, the chances are bleak. In fact, your piece of the world is in some disrepute around here, not just YOU, but Greece and Cyprus as well, and I hope you may soon have peace and rapprochement (even as your not - far - away neighbors, the Arabs and Israelis, desperately need peace.)
Really, Sezar, it is MOST irksome to see familiar names (authors, films, etc) scattered thru the issue and be impotent to know what it is all about. Nevertheless, there does come through (and most ably abetted by your foreword) a companionate feeling. If nothing else brings about a worldwide community, maybe the community of minds will do it, and is it not remarkable and wonderful that Fandom, our

---

The photos in this issue on pages 1, 27 and 29 are from the film «La Planete Sauvage». Reprinted by permission of GRAPHIS magazine, published by Walter Herdeg, Zurich (Switzerland) Inner pages artwork by Tarık Erguvan, and Serap Özkan.

Own Fantasy Fandom, may be an essential in that community! Perhaps one day your ANTARES may be multilingual (imagine - sections in Turkish, English, French, Russian Arabic, Hebrew - it boggles the mind! Not to mention the pocket-book). THEN, a group of interested fans could get together to put out translations. Goodness, you may have developed a veritable Frankenstein monster here...

In any event, thank you for treating me to ANTARES; it IS a treat, and an issue I shall certainly save, and even savour, for what it promises. Best wishes and good fortune — —

Ben P. INDICK.

PS Would you believe it, I do know a Turk! He is an elderly customer of our pharmacy - my business - an old reprobate and a delightful one, who frequently brings me Turkish pastries. He is multi - lingual, and I shall try to have him do at least a few paragraphs for me one day. At which time, I shall write you again...

428 Sagamore Ave, Teaneck, NJ 07666, USA.

A transfusion would sure liven up my Frankenstein monster, Ben! Know any Greek fen interested in blood brotherhood?

Sezar,

I have to admit I was flabbergasted when ANTARES appeared in the mail. My Turkish is virtually non-existent (so far I have managed to discover a conjunction: ve, and a number of words of obviously French etymology (for example, roman for novel). I guess en iyi means the best, or possibly years best. Anyway, I'll send off for a Turkish grammar and dictionary first chance I get. (Hey, Dikkat must be «beware» or «danger» right?) Come to think of it, I almost bought a Turkish grammar in Paris last month. Should have had more foresight.

I guess I'll have to limit my comments to pages 2 and 3 of the Mart (March, I presume) issue, since that's all I can actually read.

First of all, I don't like the use of the term «revolutionary» in connection with Von Däniken's books. The ideas presented are almost entirely old hat in both science and science fiction, and the books are full of huge errors. For example, in **Chariots of the Gods** he gives a totally incorrect figure for the orbital period of Venus. And there are many more errors, which I would enumerate if my copy of the book were not 2500 miles away.

On the other hand, if the books have sparked a surge of interest in science fiction in Turkey, great! Hopefully that will lead to serious study of science, and an undersanding of how ridiculous the charges Von Däniken aims against serious students of nature are. Regretably, this hasn't happened in the US.

I am constantly amazed at the fluency of other people in English. I wish some of the staff members on the base newspaper had your command of the language. I speak only one foreign language myself, and that very haltingly (Frech).

In closing, let me congratulate you on your decision to limit your stories to Turkish writers. I hope someday to see a book of Turkish sf, along with one of Icelandic sf, Tagalog sf, etc. Science fiction as a whole can only benefit from this.

Thanks very much for ANTARES

D. Gary GRADY

PS: The American phrase is, «Nothing ventured, nothing gained.» Minor point.

USS DEWEY (DLG-14), FPO NY 09501, USA.

Thanks for the encouraging words Gary! Seems you have a talent yourself! Anyway, I think I must do something for the translation-hungry readers I have here. Or would they just listen to you?

yüzük

Sezar Erkin ERGİN

(Çıkan bölümün özeti: Bir demir döküm fabrikasının temsilciliğini yapan Mark Spencer, Linda adında bir kadınla yaşamaktadır. Tek başına haftasonu gezintisine çıktığı bir gün Mark yolda bir yüzük bulur. Yüzüğü parmağına geçirdiği an bayılan Mark daha sonra tüm uğraşmalarına karşın onu parmağından çıkaramaz. Durumdan kimseye söz etmeyen Mark, ertesi gün yepyeni bir sorunla karşılaşır. Parmağındaki aslında bir yüzük değil, dünyadışı asalak bir canlıdır. İşin kötüsü, Mark'ın düşüncelerini okuyabilen bu yüzük biçimindeki yaratık yavaş yavaş onu ve davranışlarını kendi denetimi altına almaktadır. İstemediği şeyleri yapmağa zorlanan Mark, durumu Linda'ya da açıklayamamaktadır. Ancak bu arada yüzüğün içkiden olumsuz yönde etkilendiğini bulgular ve bundan yararlanarak ondan kurtulmaya çalışır. Kendine soyguncu süsü vererek polis tarafından tutuklanmasını sağlar. Tasarısı umduğu gibi yürümez ve ertesi sabah Linda'nın da yardımı ile serbest bırakılır. Artık tamamen yüzüğün denetimi altına girmiştir. Linda'yı tek başına eve yollar ve kendisi yüzüğü ilk bulduğu yere gider. Orada, çalılar arasında gizlenmiş cansız bir yaratıkla karşılaşır. Bu insanımsı yaratığı da alarak koruluğun uzak ve ıssız bir yerinde gizemli bir aracın içine taşır. Aracın içinde küvete benzer bir yere kendi kendini hapseden Mark, daha sonra yüzüğün parmağından ayrılmış olduğunu farkeder. Bir süre sonra kapalı olduğu yerden kurtulmayı başarır ve kendini bilmez bir durumda oradan uzaklaşır. Kendisini bulup bir hastahaneye getirirler. Uzun bir tedavi sonucu kendine gelir; ancak kimliğini ve olanları anımsayamamaktadır. Doktorlarla birlikte kim olduğunu saptamaya çalışırken, bir gece kaldığı odaya bir yabancının girdiğini sezinler. Kendisini öldürmek isteyen bu yabancıyı görünce, Mark büyük bir yılgıya düşer. Kurtulduğunu sandığı yüzüğü parmağında taşıyan bu yabancı, kendisidir çünkü.)

Bir karabasandan kurtulmanın en güvenilir yolu uyanmaktır. Ama, ya uyumuyorsanız?... Ya o karabasanın sizi bir an bile rahat bırakmayan gözleri, sizi duyan kulakları, sizi her yerde adım adım izleyen ayakları, ve de sizi öldürmek isteyen elleri varsa... Sabahleyin kalkıp yüzünüzü yıkamak için gözgünün karşısına geçtiğinizi düşünün. Siz kıpırtısız gözgüdeki görüntünüze bakarken, görüntü birden canlansın ve kolları gözgünün yüzeyinden geçip elleri boğazınıza uzansın. Ne yaparsınız?... İşte ben de aynı şeyi yaptım: Avazım çıktığı kadar bağırmaya, yardım istemeye çalıştım. Fakat yüzüme bastırılan kloroformlu bez ve yastık sesimi boğuyordu. Kloroformu solumamaya çalışarak debelenmeye başladım bu kez. Kulaklarım zonkluyor, başım uğulduyordu. Ciğerlerimdeki hava tükenmişti.

Kendimden geçmek üzere olduğumu sandığım bir anda yüzümdeki yastığın hafiflediğini ve bezle birlikte yana kaydığını farkettim. Gözlerimi açtım, az önce üzerime eğilip beni boğmaya kalkan görüntü yok olmuştu. Gördüklerim düş müydü diye usumdan geçirirken birden üstünde yattığım karyolanın kuvvetle sarsıldığını sezdim. Başımı kaldırınca ayakucumda iki adamın kıyasıya boğuşmakta olduklarını gördüm. İkisi de beyaz önlük giymişti. Yarı karanlıkta hangisinin kurtarıcım, hangisinin beni öldürmek isteyen olduğunu kestiremiyordum bir türlü. Güçlükle toparlanıp yataktan kalkabildim sonunda. Kulaklarımdaki uğultu hafiflemiş olduğu için şimdi boğuşmanın gürültüsünü de duyabiliyordum. Boğuşmaya katılacak durumum yoktu. Yapılacak en mantıklı davranış, yardım istemekti. Duvardaki çağırma ziline

uzun uzun bastım. Sonra yalınayak oluşuma aldırmadan kapıya atıldım. Koridora çıktığımda kimseyi göremedim. Koşarak koridoru geçtim ve karşıma çıkan ilk merdivenden basamakları ikişer üçer atlayarak inmeye başladım. Zemin kata ulaştığımda çevreme bakındım. Yine ortalıkta kimse yoktu. Koşup hemen ilerdeki üzeri «personele aittir» yazılı bir kapıdan içeri daldım. İçerisi karanlıktı; el yordamıyla elektrik düğmesini bulup ışıkları yaktım. Arkamdan kapıyı kapatıp sürgülediktен sonra sırtımı duvara yasladım ve biraz soluk almaya çalıştım. Girdiğim yer bir araç gereç deposunu andırıyordu. Bir kenarda tekerlekli yemek masaları, bir kenarda yatak örtüleri, bataniyeler ve bir başka köşede de hastahane personeli için giysiler yer almaktaydı. Tam karşımda yan yana sıralanmış büyük dolaplar ilgimi çekti. Yaklaştım, üzerlerinde birtakım adlar okunuyordu. Birinin kapısına doğru elimi uzattığım sırada oda kapı kolunun kurcalandığını farkettim. Koridordaki birisi içeri girmek istiyordu anlaşılan. Hiç kımıldamadan sessizce bekledim. Kapıyı kurcalayanın gittiğine hükmedince dolap kapılarını birer birer yoklamaya başladım. İlk ikisi kilitli çıktı; üçüncüde ise şans bana güldü ve kapıyı açtığımda içerde bir ceket, pantalon ve de bir çift ayakkabı buldum. Pantolon ve ayakkabı oldukça eskiydi ama işimi görürdü herhalde. Pijamanın altını çıkarıp bulduklarımı üstüme geçirdim. Pantolon bol gelmişti ama paçaları çorapsız olduğumu belli etmeyecek kadar uzundu hiç olmazsa.

Ceketin ceplerini karıştırdığımda az miktarda ufak para bir metro abonman karnesi ve bir de tükenmez kalem buldum. Bundan fazlasını beklememiştim zaten. O an kararımı verdim. Hastahaneden çıkıp Linda'yı bulacaktım. Yukarda bırakmış olduğum ikizim ve onun parmağında gördüğüm yüzük beni allak bullak etmişti Ne düşüneceğimi bilmiyordum. Ancak Linda'yı bulduktan sonra ne yapacağıma karar verebilirdim. Hastahaneden kolayca çıkmanın bir yolunu bulmam gerekiyordu şimdi. Odadaki hastabakıcı önlüklerinden birini giydim. Dışarda kimsenin olmadığı kanısına vardıktan sonra ışığı söndürüp yavaşca kapıyı araladım. Koridora çıkıp tam kapının önünden ayrılacağım sırada ilerdeki bir kapının açıldığını duydum. Hemen arkamı dönüp diz çöktüm. Yaklaşan ayak seslerine aldırmadan ayakkabımı bağlıyormuş gibi yaptım. Ayak sesleri yanı başımda durdu.

— Hey, nöbeti sen mi devralıyorsun?

Yüzümü fazla göstermeyecek biçimde hafifçe dönüp başımı eğdim.

— İyi. Yalnız bir dakika bekleyiver. Yukardan istemişler; birazdan dönerim.

— Oldu!

Yanımdan uzaklaşıp merdivenleri çıkarken fazla vaktimin kalmadığını anladım. Pek eli ayağı çabuk birisi gibi görünmemekle birlikte bu adamın benim odaya gittiği belliydi. Hızla koridorun sonuna doğru yürüdüm. Çıkış kapısını uzaktan gördüğümde durdum birden. Oradan çıkamayacaktım. Kapının yanındaki danışma masasında birisi oturuyordu. Elimi kolumu sallaya sallaya çıkmama göz yumacak değildi herhalde. Hemen geri dönüp sağ yandaki bir başka koridora saptım. Ne yapacağımı düşünürken büyük bir kapının karşısına gelmiş olduğumu farkettim. Üzerinde «Mutfak ve Kiler» yazısı okunuyordu. Ani bir kararla kapıyı açıp içeri girdim. Bu gibi yerlerin ayrı bir çıkışı olması gerekirdi. İçerisi aydınlık olmakla beraber kimse yoktu ortalıkta. Girişteki tabak, tepsi ve fincanların sağda solda dizi dizi sıralanmış olduğu bir bölmeyi geçip, ocak ve fırınların önünden yürüdüm. Sağ yanda bulaşık yıkama aygıtının bulunduğu bir başka oda vardı. Yürümeye devam ettim. İlerde ufak bir yemek odası, sol yanda tuvaletler, aşağı doğru inen bir merdiven ve onun yanında bir başka kapı. Merdiven kilere iniyor olmalıydı. Kapının

önüne geçip durdum. Çıkış burası olmalıydı. Neyse ki üzerinde bir sürgüden başka kilit falan gözükmüyordu. Üstümdeki önlüğü çıkarıp bir kenara bıraktım. Sonra sürgüye abanıp yavaşça çektim; kapı açılır açılmaz sessizce dışarı fırlayıp çevreme bakındım. Sol yanda alçak demir parmaklıklı bir kapı, caddeye açılıyordu. Kilitli kapının üzerinden kolayca aşıp caddeye çıktım. Üşütücü, dingin bir geceydi. Ceketin yakasını kaldırıp ellerimi cebime soktum. Isınmak için hızlı hızlı yürümeye başladım. Sokak lambalarının soluk beyaz ışığı altında arada bir arabaların hızla gelip geçtiğini görüyordum. Bulunduğum caddeyi tanımıştım. Buna göre kentin kuzeydoğu kesiminde, yani evime fazla uzak olmayan bir yerde olmalıydım.

Doktorların dediğine bakılırsa belki de bir aydır evden ve Linda'dan uzak kalmıştım. Linda beni çok merak etmiş olmalıydı. Benim durup dururken ortadan kaybolmayacağımı bilmesi gerekirdi. Yine de beni aramamış olmasına bir anlam veremiyordum.

Yarım saatlik bir yürüyüşten sonra evimin önüne geldim. Pencerelerde herhangi bir ışık belirtisi yoktu; ev tümüyle karanlığa bürünmüştü. Linda'yı gecenin böyle ilerlemiş bir saatinde yataktan kaldırıp onun hiç beklemediği bir anda karşısına dikilmem pek hoşuma gitmiyordu. Ama yapabileceğim başka bir şey de yoktu. Zile dokundum. Zil kısa bir süre çaldıktan sonra bekledim; içerden hiç bir karşılık alamayınca bu kez zile iyice bastım. Kapı zilinin acı acı çaldığını kolaylıkla işitebiliyordum, ama bunun dışında başka ses gelmiyordu kulağıma. Uyku hapı mı içmiş ti bu kız, ne? Son bir kez zile dokundum. Karşılık yok. Pencerelere baktım, eskisi gibi. O ana kadar Linda'yı evde bulamayacağımı geçirmemiştim usumdan hiç. Yoksa beni beklemekten usandı da... Bunu düşünmek bile istemiyordum; ne var ki, durum ortadaydı: Linda ya evde yoktu, ya da kapıyı açamayacak durumda idi. Kısacası, kapıda kalmıştım. Açkı olmadan eve girebilecek bir delik de yok. Böyle bir durumda ne yapılır? Şaşkın çevreme bakındım. Geceyi nerede geçirecektim? Birden, büromda evin yedek bir açkısını sakladığımı anımsadım. Gerçi büroya kadar gidip gelmem belki sabahı bulurdu, ama başka bir çıkar yol da göremiyordum. Evin önünden ayrılıp büromun bulunduğu semte doğru yürüdüm.

Büromun bulunduğu caddeye vardığımda kentin ışıklı saat kulesi gecenin ikisini gösteriyordu. Yapının giriş bölümüne yaklaşınca yüksek sesle sövüp saymak geldi içimden. Giriş açılır kapanır bir parmaklıkla örtülmüş, üstüne de bekâret kemerlerine yakışır türden bir kilit asılmıştı. Parmaklıklara hırsla sarılıp içeriye seslendim.

— Hey! Kimse yok mu orda?

Aslında içerde bir gece bekçisi olması gerekirdi. Yüzükle başım derde girmeden önce Dimitri diye biri çalışıyordu burada. Zararsız ayyaşın biriydi bu Dimitri. Geceleri çoğu zaman içip sızdığı ve onu uyandırmanın bir dert olduğu söylenirdi. Hatta bazı şakacı arkadaşlar onu her sabah bir kova su ile vaftiz etmenin yeterli olmadığını, vaftiz suyuna bir iki bardak da şarap katılmadan sonuç alınamayacağını ileri sürerlerdi. Seslenişlerim karşılıksız kalınca bu söylenenlere ister istemez ben de inanmaya başladım. Gece yarısı sipsivri ortada kalmıştım.

Gecenin ayazı iliklerime işlemişti; cadde boyunca taban tepmeye başladım. Dumanı ile avunacak bir sigaram bile yoktu. Şu hastahaneden palas pandıras ayrılacak ne vardı sanki? Bu soğukta titreyeceğime, sıcak yatağımda yatıyor olacaktım şimdi.. Sonra aklım başıma geldi. Şu anda o sıcak yatakta benim cansız soğuk bedenim de yatıyor olabilirdi. Acaba beni öldürmek isteyeni yakalayabilmişler miydi? Böyle düşüne düşüne giderken neon ışıklarıyla aydınlanmış bir yerin önüne

geldiğimi farkettim. Afişlere bakılırsa burası bir sinema olmalıydı. O bütün gece peşi sıra dört beş filim gösteren türden. İşte bu iyi bir rastlantıydı. Gişeye yaklaştım. Cebimdeki para bir bilet almaya anca yetecekti.
Gişenin camı kapalıydı; bozukluklardan biri ile camı tıkırdattım. Neden sonra esneye esneye bir baş uzandı. Cam açıldı. Parayı uzattım.
— Bir bilet!
Adam saatine baktı ve başını salladı.
— Program başlıyalı üç saat oldu, dedi, Gişeyi kapattık.
Geceyi açıkta geçirmek istemiyorsam bir şeyler uydurup adamı kandırmak zorundaydım. Aşağıdan almaya karar verdim.
— Bak arkadaş, anlıyorum, dedim. Sen de haklısın. Ama biraz da beni düşün! Gece yarısı karın seni sokakta bırakır, gidecek yerin de olmazsa, sen ne yaparsın?
Hani, pek de yalan değildi söylediklerim. Adam suratıma uzun uzun baktı.
— Pekâlâ, dedi. Uzat bakalım parayı. Senin gibiler de olmasa zaten bu sinema top atar.
Dişimi sıkıp bileti aldım.

Sabah sinemadan çıktığımda sersem gibiydim. Sinemanın yatar koltuğunda uyuyarak geçirdiğim üç beş saat beni daha da bitkinleştirmişti.
Büromun bulunduğu kapıya döndüğümde giriş açılmıştı. Kapıcıyı sabah temizliğini yaparken buldum. Beni görünce önce bir irkildi.
— Hayrola, beyim! Bir şey mi oldu?
Başımı salladım.
— Uykusuz bir gece geçirdim, o kadar. Sana zahmet, şu benim büromun kapısını açar mısın? Açkımı bulamadım bir türlü.
— Tabiî. Buyrun!
Elindeki süpürgeyi bir yana bıraktı ve birlikte asansöre yürüdük. Asansörle çıkarken dönüp yine bana baktı; gözlerinde endişe okunuyordu. Neyse ki, üstümdekilerden çok suratımla ilgilenmekteydi.
— Hasta falan olmadığınıza emin misiniz? Bana dün işe döndüğünüzü söylemişlerdi; ama sizi böyle görmek beni biraz şaşırttı. Merakımı bağışlayın.
Bir an söylediklerine bir anlam veremeden şaşkın suratına baktım.
— Dün işe döndüğümü mü söylediler? Bir yanlışlık olmasın.
— Vallahi bilmiyorum, sizin kattaki odacı sabah bürodan çıkarken görmüş sizi. Mektuplarınız hâlâ aşağıda duruyor, isterseniz getireyim size.
— Kalsın, ben sonra alırım.
Dördüncü katta asansörden çıktık. Kapıcı önden gidip kapıyı açtı.
— Buyrun! Başka bir isteğiniz?
— Şey... Odacı geldiği zaman hemen bana yollayıver.
— Söylerim. İyi günler, beyim!
Kapıyı açıp içeri girdiğimde sandığımın tersine herşeyi yerli yerinde buldum. Odacının gördüğü kimse bir hırsız mıydı acaba? Dolapları, masanın gözlerini karıştırdım. Eksik bir şey yok gibiydi. Evin açkısı bile yerli yerinde duruyordu. Onu cebime atıp masamın başındaki koltuğa çöktüm. Gözlerim masanın üstünde o ana kadar dikkatimi çekmemiş olan bir günceye kaydı. Görünen yüzü iç sayfalardan biri idi. Tarihine baktım; üç gün önceki. Katlayıp bir yana atmak üzereyken bir köşede kırmızı ile çevresi çizilmiş bir yazı gözüme çarptı. Ufak bir de fotoğraf vardı yanında. Ve fotoğraf benim fotoğrafımdı. Birden ayılır gibi oldum. Çabucak

yazıyı okudum. Hastahanedeyken doktorun bana sözünü ettiği yazı idi bu. Nerede, nasıl bulunduğumu, hâlen kendimi bilmez durumda olduğumu, tanıyanların hastahaneye ya da günceye başvurması istendiğini bildirmekteydi. Buraya kim bırakmıştı bunu? Hem de yazının çevresini çizerek... Kapıya vurulduğunu işittim, o anda.
— Girin!

Kapı açıldı ve içeri odacının girdiğini gördüm. Selâm verip hemen ekledi:
— Beni istemişsiniz.

— Evet. Senden bir isteğim olacak. Şu benim kapı için yeni bir açkı gerek. Kapıcıdan örneği al, eşini yaptırdıktan sonra, ona bırak. Ben ondan alırım.
Gitmek üzere döndüğünü görünce elimi kaldırıp durdurdum.

— Bir şey daha var. Kapıcıya dün beni buradan çıkarken gördüğünü söylemişsin. Doğru mu bu?

Odacı bir an duraladı. Ne diyeceğini bilmiyormuş gibi, başını bir iki eğdi; sonra bakışlarını benden kaçırmaya çalışarak,

— Yanılmış olabilirim belki, dedi. Ama buradan birisinin çıktığını gördüm. Kapıyı kilitleyip de gittiğini söyleyebilirim hatta. Yüzünü iyi göremedim, ama arkadan size çok benziyordu. Siz olduğunuzu sanıp, bir şey sormadım kendisine.
— Peki, buraya girerken görmedin mi?

— Hayır. Dediğim gibi, sizi haftalardır ilk kez dün gördüm. Ya da gördüğümü sandım.
Günceyi masadan kaldırıp gösterdim.

— Bunu buraya kimin getirdiğini biliyor musun? Üç gün önceki tarihli...
— Bilmiyorum. Belki dün gördüğüm kimse bırakmıştır.
Sonra birden durumu kavramış gibi irkildi.

— Yoksa sizden izinsiz buraya bir yabancının mı girmiş olduğunu söylemek istiyorsunuz. Bana inanın, bunda benim hiç bir suçum yok...

— Tamam, tamam. Neyseki bir şey çalınmış falan değil. Herhalde benim açkım bir başkasının eline geçti, buraya gelip çalmaya değer bir şey bulamayınca da çekip gitti. Yine böyle kuşkulu kişiler görürsen bana, ben yoksam da kapıcıya haber ver. Şimdi gidebilirsin.
— Başüstüne beyim!

Odacı gittikten sonra düşünmeye başladım. Bu işte bir bit yeniği vardı, ama bir türlü çıkaramıyordum. Açkımı nerede bıraktığımı gayet iyi anımsadığım için, odacıyı yatıştırmak için söylediğim sözlerin doğru olamayacağını biliyordum. Linda buraya gelmiş olsaydı hemen tanınırdı, üstelik onda böyle bir açkının da olmaması gerekirdi. Öyleyse kimdi bu yabancı, ve açkımı nasıl eline geçirmişti? Tek olasılık açkıyı kapıcıdan almış olabileceği idi. Kapıcıyı sıkıştırırsam belki... Masamdaki telefonun çalması ile yerimden sıçradım. Sinirlerim çok gerilmişti. anlaşılan. Alıcıyı kaldırdım.

— Alo!...
Ses yok.
— Alo, ben Mark Spencer! Konuşun, kimsiniz?
Telefondan klik diye bir ses geldi. Karşımdaki her kimse, telefonu kapatmıştı. Beni duymayacağını bile bile bir iki sövüp sayıp ben de kapattım. Bir bu eksikti!
En iyisi eve dönmekti. Burada böyle oturmakla bir şeyler öğrenemeyecektim. Birden eve telefon etmek geldi usuma. Eğer Linda dönmüşse.. Alıcıyı kaldırıp, numarayı çevirdim ve bekledim. Zil çalıyordu, ama telefonu açan yoktu. Telefonu ka-

pattım. Bir an önce eve dönmeliydim. Linda bana bir not falan bırakmış olabilirdi. Günceyi de elime alarak bürodan çıktım.

Kapıcıya büromu kilitlemesini söyleyip, benim için sakladığı mektuplara bir göz attım. Hepsi de iş mektubu idi. Kapıcıya açkı ile birlikte tümünü daha sonra kendisinden alacağımı söyleyerek onları orada bırakıp ayrıldım.

Caddeye çıkar çıkmaz doğru metro durağına yürüdüm. Cebimdeki abonman kartını kullanıp turnikeden geçtim. İşe gitme saati olduğu için metro durağı oldukça kalabalıktı. Kendime yol açarak kenara yaklaştım ve gelecek ilk metro trenini beklemeye başladım. Az sonra tünelin ucundan trenin ilk ışıkları göründü. Tren durağa girerken kalabalık da kaynaşmaya başlamıştı. Önümde kimse yoktu. Kenara oldukça yakındım, yine de bir adım atmak için ayağımı öne uzatıyordum ki, arkamdan kuvvetle itildiğimi sezdim. Dengemi yitirmiş, tam yaklaşan trenin önüne, rayların üstüne yuvarlanırken birisi sıkıca sağ koluma yapışıp beni geri çekti. Sol elimdeki günce rayların üstüne fırlamış, daha yere değmeden iki parmak önümden geçen trenin altında gözden yitmişti. Ben daha ne olduğunu bile anlamamıştım.

Sağ kolumdan tutan adamın bana bakıp bir şeyler söylediğini farkettim.

— Eğer bir saniye geç kalmış olsaydım, işiniz bitikti, diyordu.

Başımı sallamakla yetindim. Ağzımı açıp konuşamayacak kadar şaşkındım henüz. Trenin kapıları açıldı ve giren çıkan kalabalık arasında adamı gözden yitirdim. Kendisine bir teşekkür bile edememiştim.

Metrodan çıkıp eve doğru yürürken hâlâ tam anlamıyla kendime gelememiştim.

Uykusuzluk ve içinde bulunduğum gerilim yüzünden de olsa böyle bir olayın başıma gelmesi açıkça ve son bir kez daha gösteriyordu ki, yaşantım bir pamuk ipliğine bağlıydı.

Kapının önüne gelip açkıyı cebimden çıkardım. Ancak o zaman ellerimin titrediğini farkettim. Kapıyı açıp içeri girdiğimde yerde bir mektup buldum. Mektubu alıp üstüne bakmadan cebime yerleştirdim ve hemen oturma odasına geçip önüme çıkan ilk koltuğa kendimi bıraktım.

Ellerimin titremesi geçtikten sonra kalkıp lavaboda soğuk suyla yüzümü yıkadım. Aslında bir duş alsam daha iyi olacaktı, ama cebimdeki mektubu merak etmiştim. Odaya dönüp eski yerime çöktüm. Mektubu çıkarıp baktım. Linda'dan geliyordu. Komşu kentteki ailesinin evinden göndermişti. Hemen mektubu açıp okumaya başladım. Şöyle diyordu:

«Sevgili Mark,

Senden birkaç gün için de olsa ayrı kalmaya dayanamadım. Çarşamba günü için bilet aldım, trenle dönüyorum. Tren akşam saat 17.00 de garda olacak. Beni orada beklersen memnun olurum. Mektup belki zamanında eline geçmez diye seni telefonla arayacağım. Annemin evindeki telefon çalışmıyor, seni komşudan ararım artık. İnan bana sevgilim, birlikte geçirdiğimiz son iki üç hafta benim için yaşantımın en mutlu günleri olarak kalacak. Eski kırgınlık ve dargınlıkları bir yana itip annem ve babamın da gönlünü almış olman onları ne kadar sevindirdi bilemezsin.Benden duymuş olma ama, annemle babam bana evlenme önerisinde bulunacağına, şimdiden inanmış durumdalar. Onları yatıştırmaya çalışıyorum. Evlenme konusunda ne kadar titiz ve duyarlı olduğunu unutmuş değilim. Sen de biliyorsun ki, her ne

olursa olsun, sen beni istediğin sürece yanından ayrılmayı düşünemem. Onlar öyle düşünüyor diye senin canın sıkılmasın, bu da onların düşü. Düşsüz insan olmaz derler. Benim düşlerimden de çıkmayan biri var; bilmem, kim olduğunu söylemeye gerek var mı?

Linda

Not: Aniden dönmek zorunda kalışına çok üzülmüştüm. Umarım işlerin yoluna girmiştir.»

Afallamıştım. Mektubu yeniden birkaç kez okudum. Linda'nın yazdıklarına hiç bir anlam veremiyordum. Durup dururken nasıl olmuş da ailesi benim hakkındaki düşüncelerini değiştirmişti? Evleneceğimizi de nereden çıkarıyorlardı? Mektubun tarihine baktım. Postaya bir gün önce verilmişti. Çarşamba, yani bugün dönüyordu Linda... Masa saatine bakılırsa saat dokuza geliyordu. Demek Linda sekiz saat sonra...

Nasıl? Kalkıp saatin yanına gittim. Evet, gerçekten çalışıyordu. Ben kurmamıştım; Linda evde yoktu. O halde bu saat nasıl olur da çalışırdı? Yo, bu kadarı fazla idi. Daha fazla düşünürsem, çıldıracaktım. Kafamdan tüm düşünceleri silmeye çalışarak önce bir banyo yapmaya karar verdim. Sonra da deliksiz bir uyku...

Öğleden sonra saat üçe doğru uyandım. Yataktan kalkıp elbise dolabımdan giyeceğim giysileri seçtim. Giyindikten sonra karnımı doyurmak için mutfağa geçtim. Buzdolabında taze süt ve meyve bulunca sabahki kuşkularım yeniden canlandı. Ama bu kez aldırmadım. İşi oluruna bırakmaya kararlı idim. Linda ile buluştuktan sonra, ikimiz kafa kafaya verir, bir çözüm yolu arardık artık. Tek başıma bu işin içinden çıkamayacağımı anlamıştım.

Hafif bir yemekten sonra yeniden yatak odama gidip eşyalarımı karıştırdım. Cüzdanımı, kimlik kartımı, saatimi, şimdi bana düş gibi görünen olaylar sonucu yitirmiştim. Başka bir kimlik ararken elime pasaport ve banka kartı geçti. Sürücü ehliyetim de aynı yerde olmalıydı, ama bir türlü bulamıyordum. Bir köşede bulduğum bir miktar parayı da cebime atıp yatak odamdan ayrıldım.

Hastahaneden almış olduğum giysiler bıraktığım yerde duruyordu. Ceketin cebine bir yüzlük sıkıştırıp, sonra hepsini bir paket yaptım. Bu arada saat dördü geçmişti. Linda'yı karşılamak için çok az zamanım kalmıştı. Paketi alıp evden çıktım.

Yolda çevirdiğim bir taksiyle gara giderken Linda'nın mektubunu düşünüyordum hâlâ. Birbirimize anlatacak çok şey vardı. Ama diğer yandan onun bana inanıp inanmayacağı konusunda biraz kuşkuluydum. Başımdan geçenlere ben bile bir türlü inanamıyordum aslında. Yüzük ve uzay gemisi olduğunu sandığım araç, acaba ne olmuştu? Hastahanede bile düş gördüğüme inanasım geliyordu, nerdeyse. Gördüğüm kişi başka bir odada yatan bir sinir hastası olabilirdi. Bunalım geçirmiş ve bu yüzden üstüme yürümüş olamaz mıydı sanki? Garın önüne geldiğimizde sürücüye parasını ödeyip taksiden indim. Trenin gelmesine daha yarım saate yakın bir zaman vardı. Gar postahanesine gidip elimdeki paketi hastahaneye yolladım. Gönderici adı ve adresi vermemiştim; gerisini onlar düşünürdü artık. Postahaneden çıktıktan sonra dolaşmaya başladım. Daha zamanım vardı. Gardaki saatlere bakarken kolumda saat olmadığı geldi usuma. Yöredeki ufak dükkanlardan birine girip kendime bir saat, bir de güneş gözlüğü seçtim. Banka kartım yanımda olduğu için para sıkıntısı çekmem söz konusu değildi bundan böyle. Gara döndüğümde

beklediğim trenin üç dakika sonra 4 numaralı perona gireceğini öğrendim. 4 numaralı peron daha şimdiden yakınlarını karşılamak isteyenlerle dolmuştu. Araya karışıp bekledim. Güneş gözlüğümü denediğim bir sırada trenin perona yaklaşmakta olduğunu gördüm. Elektrikli tren sessizce perona girdi ve önümde durdu. Linda'yı görebilmek için sağa sola bakınmaya başladım. Koşuşan kalabalık içinde bu hiç de kolay değildi. Birden elli metre ötede onu görür gibi oldum, sonra yine gözden yitirdim. Hemen o yöne doğru yürüdüm. Evet, oydu; Linda! Beni tanıması için güneş gözlüğümü çıkarmaya hazırlanıyordum ki, birden olduğum yerde kalakaldım. Linda kollarını açmış birisi ile kucaklaşıyordu. Adamın yüzünü göremiyordum. Ve, ikisinin, Linda ile o adamın, iki âşık gibi öpüştüklerini gördüm. Dünya başıma yıkılmıştı sanki. Donmuştum adetâ. Birbirlerinin kollarından ayrıldılar; adam, Linda'nın valizini aldı ve birlikte benim bulunduğum yöne doğru yürümeye başladılar, Önümden geçip giderlerken bana bakmadılar bile. Ama ben her şeyi görmüştüm. Adamı da. En ufak ayrıntısına kadar yüzünü yakından görebilmiştim. Bu kez yanılmış olamazdım. Linda, saçından tırnağına kadar bana benzeyen birisi ile buluşmuştu. Hastahanede beni öldürmek isteyen ikizim, Mark Spencer II idi bu. Ve hepsinden korkuncu, yüzük parmağındaydı...

(Devam edecek)

KÜÇÜK İLÂNLAR

● 17 yaşında 3 yıldır bilim-kurguyla ilgilenen bir meraklıyım. Yaşıtım bilim-kurgu-severlerle mektuplaşmak istiyorum (İngilizce de olabilir). Adresim : Süleyman Süheyl Girit, Ataköy IV Kısım O. Blok No : 173 D. 11 Bakırköy — İstanbul.

● İngilizce bilen tüm bilim-kurgu-severlere : The Spang Blah adlı b-k haber bülteni istek üzerine ücretsiz olarak adresinize gönderilir. İsteme adresi : Jan Howard Finder, PSC Box 614, APO NY 09293, Amerika Birleşik Devletleri.

● Bilim-kurgu-severlere : 1975 yazı için bir haftalık bir dinlence ve tanışma toplantısı düzenlenmesi düşünülmektedir. Aynı zamanda turistik mahiyet taşıyacak böyle bir toplantı için, ilgilenenlerin ve de (yer, tarih ve program konusunda) önerisi olanların dergiye yazmaları rica olunur.

100 sözcüğü geçmeyecek biçimde hazırlanmış küçük ilânların ücreti 10.— TL. dır. Ödeme işlemini posta çekleri aracılığı ile yapabilirsiniz (Hesap No : 10078115). İlânları, çek alındı belgesi ile birlikte ANTARES (Küçük İlânlar), P. K. 56, Bakanlıklar, ANKARA adresine göndermeniz yeterlidir.

dönüş

Sönmez GÜVEN

Öğlenin en sıcak anlarıydı. Sarı renkli bir suyu ara sıra dışarı boşaltan artezyen kuyusunun çevresini sinekler doldurmuştu. Artezyen uzun ve ince bir havuza açılıyordu. Dip tarafta iki parmak yüksekliğinde su birikmişti. Geniş bir tarla havuzun bir yanına dayanıyordu. Tarlanın sonunda bodur kavak ağaçları vardı. Havuzun öte yanında bir yol başlıyordu. Topraktı ve en çok iki metre genişliğindeydi. Üzerinde kalınca bir toz katmanı vardı. İki yüz metre kadar ilerideki beş altı evli köyde son buluyordu. Evler de toprak renginde idiler. Gerçek badanaları belki daha başka idi ama şimdi bütün sıvaları dökülmüş, yerini toz almıştı. Pencereler perdesizdi, birkaç tanesinin önünde saksılar vardı. Çiçeksizdi bu saksılar, sadece bir zamanlar yeşil olan bitkilerin yorgun uzantıları kalmıştı. Köyün sokakları da, ki zaten iki tane idi, bakımsız ve tozluydu. Yalnız, en iyi durumda olanının kenarında kaldırımı anımsatan taşlar kalmıştı. Evlerin kapılarından sular sızıyordu. Ortalık bir yerde biriken bu sular, köşeleri kıvrılıp havuza doğru süzülüyor ve beton kenarlarında yok oluyordu. Sıska bir köpek, tenbel tenbel esneyerek yolun ortasına yanlamıştı. Korkusu yoktu, çünkü en küçük bir araba bile yoldan geçmiyordu, geçmeyecekti.

Köyün her yanını çorak tepeler çevirmişti. O güne dek, ne bir yabancı bu tepeleri aşıp köye gelmişti, ne de içlerinden biri uzaklara gitmişti.

Adam, yolun kenarına park ettiği kirli beyaz arabasına dayandı. Her sabah erkenden kalkar ve arabasını kontrol ederdi. Tekerleklere, ki lastikleri patlak ve yırtıktı, yuva yapan yılan ya da tarla böceklerini kovalardı. Kapıyı zorlayarak açar içeri bir göz atar, derisi patlak koltuğun içine dolan karıncaları öldürürdü. Koltuğun içine dökeceği biraz su onların hesaplarını görürdü. Sonra kornaya basar ve sesin köy evlerinden dışarı kafaları çıkartmasına gülerdi. Evlerin kapı ve pencerelerinden dışarı uzanan ihtiyar suratlı adamlar ona ellerini sallarlardı. O da karşılık verirdi. Yanında getirdiği küçük bir bez parçasını ön tekerleğin yanına serer, sırtını dayayıp otururdu. Yerini güneşe göre değiştirip otomobilin gölgesinde kalmaya çalışırdı. Otonun tepesindeki mavi cam yuvarlağın yere düşen gölgesine dalar, saatler boyunca beklerdi.

Üzerinde bir önlük olurdu. Dizlerine kadar inerdi. Rengi yavaş yavaş aktan karaya dönmüştü. Ön üst cebinde bir yazı vardı. Tam kalbinin üzerine gelirdi. Orada bir isim yazılıydı. Bir ad ve soyadı. Ama kimbilir kaç yıl olmuştu bunları kullanmayalı...

Akşam, ağır ağır çökerdi üzerine. Havanın loşlaşması ile birlikte insanlar, evlerini terk ederler ve onun yanına gelirlerdi. Aralarında en yaşlı olanları ona sorardı:

— Bugün de gelmedi mi?

— Hayır...

Sadece bu kadar konuşurlardı. Sonra ihtiyar cebinden bir defter çıkarır, bir sayfada duralardı. Mırıldanarak gözlerini kısar, parmağını kâğıt üzerinde kaydırır ve bir noktada durup gülümserdi. Sonra, yine aynı cebinden bir de küçük kalem çıkarır, ağzında tükrükleyip parmağının olduğu yere bir çarpı çizerdi. Gözlerini defterden kaldırır, ona ve diğerlerine bakardı. Şaşkın şaşkın konuşurdu:

— Şuraya bakın, bütün sayfalar çarpıyla dolacak neredeyse, ne zaman gelecek, acaba?

Başlarını iki yana sallarlar ve iyice açılmış gözlerini toprağa dikerlerdi. Gece, onları öylece dururlarken yakalardı. Daha uzunca bir süre otururlar, zayıf köpeğin homurdanarak uzaklaşmasıyla doğrulur ve o karanlık içinde evlerine yollanırlardı.

O da onları takip ederdi. Evine kapanır ve güneş yeniden doğuncaya kadar yayları gıcırdayan bir yatağa uzanır, uyurdu.
Evinde çok eşya yoktu. Yatağı ve birkaç iskemlesi kalmıştı. Bir zamanlar bütün duvarlarını kaplayan aygıtlar ya kırılmışlardı ya da tozun altında görülmez olmuşlardı. Onların ne işe yaradıklarını bile bilmiyordu. Sabah olunca küçük bir rafa yürür, orada dizi dizi duran teneke kutulardan birini alır ve garip bir araçla açardı. İçinden ne çıkarsa yer, koyu renkli bir şişeden de küçük bir hap alır, yutardı. Sonra yine otomobiline döner ve beklerdi.
Belleğinin derinlerine işlemişti bu. Beklemek... Kirli önlüğü ve üstü mavi camdan kubbeli beyaz otomobiliyle o yol kenarında beklemek...
O gün de diğerlerinden farksızdı. Esneyerek uyanmış ve dışarı çıkmıştı. Kimse yoktu çevrede ondan başka. Arabasına yönelmişti. Bu arada köpek onu bir süre takip etmiş, bir tarla faresinin peşine takılarak karşı kavaklara doğru koşmuştu. Oturdu. Parmağıyla yan tarafına, bir gün öncekilerin üzerine, biçimler çizmeye başladı. Anlamsız toprağı karalıyordu.
Köpek geldi ve burnuyla ayağına dokundu. Gözlerini kaldırarak hayvana baktı. Köpek başını bulutsuz gökyüzüne çevirmişti. O da çevirdi. Güneş aksi yönden doğuyordu ve bu taraf lâcivertti. Önce bir şey anlayamadı...
Ama tam gözlerini kaçıracakken çevrendeki küçük ışığı gördü. «Yıldız» diye düşündü. Ne olduklarından haberi yoktu ama her akşam ve sabah görürdü onları. Hele bir tanesi vardı ki, güneşe meydan okurcasına erken saatlerde ortaya çıkardı. Tekrar işine baktı. Toprağı karalamaya devam etti. Aradan yarım dakika geçmişti ki köpek onu yine dürttü. Çevrene baktı ve eli toprağa yıkılıverdi. «Yıldız» irileşmişti. Uzunca bir silindir haline dönüşüyordu. Kımıldamadan durdu. Gözlerini ayıramıyordu bir türlü. «Yıldız» daha doğrusu o «şey» gittikçe yaklaşıyordu. Bu bir yıldız değildi gerçekten, çünkü yıldızlar silindir biçiminde olamazdı. «Şey» yaklaştı ve öksürerek köyün üzerine asıldı. Aniden telaşlanmıştı. Arabanın kapısını asılarak açtı ve kornaya bastı. Başlar uzandılar, gökyüzüne baktılar ve sararmış durumda yanına geldiler.
«Şey» ağır ağır alçaldı, havuzun yanındaki tarlaya ateşler püskürterek yerleşti. Köpek, kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırarak kaçıyordu. O da kaçmak istedi ama tam döndüğünde omuzunda bir el hissetti. İhtiyardı bu. Bir süre göz göze kaldılar. Diğerleri evlerin içinde kaybolmuştular, kapılar şiddetle kapanmıştı. Kavakların arasında son bir kez görünen köpek, bir köşeye sinmiş olacaktı ki gözden kaybolmuştu.
Güneş biraz yükselmişti. Gölgeleri araca doğru uzuyordu.
— O mu dersin?, diye sordu.
— Bilmem ki..., dedi, yaşlı adam.
Bir iki adım attılar.
— Yaklaşalım mı?, diye sordu.
— Bilmem ki..., dedi ihtiyar yine.
Yan yana durdular ve aracın kapısının açılışını izlediler. Kapı yan tarafa yavaşça kayıyordu. Sonunda durdu ve gümüş renkli bir biçim belirdi kapının aralığında. Aşağıya, toprağa indi. Onlara yaklaştı. Bir adım geri çekildiler. Şekil, başlığına el attı ve çıkardı. Şaşkınlıkla irkildiler. Altından tıpkı kendileri gibi sakallı bir yüz çıkmıştı. Onlara güldü.
— Korkmayın...
Önlüklünün hiç sesi çıkmıyordu. Taş kesilmişti sanki. İhtiyar yeni gelene parmağını kaldırdı.
— Sen O'sun, değil mi?

— Evet... Galiba...
İhtiyar yanındakini dirseğiyle dürttü. Telaşlıydı. Diğeri irkildi ve kekeliyerek konuştu:
— Sizi bekliyorduk... Uzun zamandır...
Arabayı gösterdi.
— Binin, götüreyim...
Yeni gelen acı bir gülümsemeyle güldü.
— Nereye?
— Şey... Tepelerin ardına... Orada seni muayene edecekler...
Diğeri hâlâ gülüyordu.
— Emin misin?
— Tabiî... Anımsıyorum, orada seni beklemeleri gerek...
— Gördüm onları... İniş sırasında... Kimse yok, bomboş... Koca ülkede belki sadece siz varsınız... On yıl içinde sadece siz kalmışsınız...
— Sa... sadece biz mi?
— Evet, siz...
Eliyle gökyüzünü taradı.
— Orada da bir şey yok. Boşuna yolladınız beni. Anımsıyorsanız eğer beni yolladığınızı...
Anımsamıyorlardı, başlarını salladılar.
Yeni gelen, ihtiyara dikkatle baktı.
— Vay, selâm, albay... Böyle bir karşılama beklemiyordum...
Eliyle çevreyi gösteriyordu.
İkisi de, eskiden değişik mi idi, diye düşündüler. Evlerden dışarı yine başlar uzanmıştı.
— Yani arabayı kullanmayacak mıyız?
— Hayır... Daha doğrusu belki ileride kullanırız, bizden başka kalan olup olmadığını anlamak için... Radyoaktivite izin verirse...
Hiç bir şey anlamamışlardı. Adam da bunu fark etti ve güldü. Döndü, gemisine baktı. Yine güldü. Sonra adamlara köylerini gösterdi.
— Burada mı yaşıyorsunuz hepiniz?
—Evet..., dediler.
— Bir zamanlar ben de buraya gelmiştim... Ama o günler daha değişikti buraları...
— Biz doğduğumuzdan beri hep böyledir bu köy...
— Siz doğduğunuzdan beri ha? Peki, anımsayabiliyor musun çocukluğunu?
Hayır mı? Ya beni beklemeni kimin söylediğini?
Adamın kaçamak bir bakışla ihtiyara baktığını gördü.
— O ya... Ondan almıştın emri, değil mi?
Şaşkındılar...
Acı acı güldü.
— Yok canım, aldırmayın... Saçmalıyorum...
Kollarını açarak onları iki yanına aldı. Evlere doğru ilerledi. Genç olan geri dönerek otomobile baktı.
— Sen geldin ya, peki şimdi ne yapacağız?
Evlerden insanlar çıkmıştı. Orta yerde toplanmış, onları bekliyorlardı. Gümüş giysili adam önce yanık yüzlere, sonra havuza, kavaklara ve mavi gökyüzüne baktı. Kendinden emin konuştu:
— Yaparız bir şeyler... Yüzyıllardır ne yaptıysak, yine yaparız... Doğru ve güzel ne varsa...

□

uzaylı dostlarım

Recai DİNÇER

Sonbahar, oldu olasıya bana hüzün verir. Sararmış, kızıl - bakır renkli yapraklar ayaklarınızın altında hışırdar, onları çiğnerken içinizde bir hüzün duyarsınız. Bir koruluktan geçerken, geç kalmış yaz sonu çimenlerinin yarı sararmış örtüsü üzerine, tutunduğu dalla son bağı kopan, sararmış bir yaprak düşer.. Yine öyle oldu; ayaklarımı sürüyerek dolaştığım koruluğun ağaçlarının sonuna ulaşıyordum ki, sararmış bir yaprak yüzümü yalayarak düştü. Başımı kaldırıp, grileşmiş dallara baktım. «Ağaçlar ayakta ölür» dedim kendi kendime. Yine, hazan yapraklarını çiğneyip çıkardıkları haşırtıyı dinleyerek yürüdüm. İhtiyar badem ağaçlarının dalları sürünüyordu başıma, omzuma, yürüdükçe; gayri ihtiyari uzanıp bir dal kopardım. Bu hareketime kızdım sonra, «Neden kopardım» diye. Öyle ya «O da bir canlının parçası...» Aklıma bir Japon âliminin sözü geldi; «Koparırken attığı çığlıkları duysanız, bir daha çiçek koparmaya tövbe edersiniz...»

Çeşitli düşüncelerle ne kadar gittim bilmiyorum. Koruyu geçmiş, bir çiti takiben dar patikadan ilerliyordum. «Acaba» dedim kendi kendime, «Bitkiler gerçekten konuşabilseler, ne söylerlerdi bize?.. Öyle sanıyorum ki ilk yapacakları şey, barbarlığımızdan ötürü bize galiz küfürler savurmak olurdu.»

Yine bir koruluğa girmiştim, bunu ayaklarımın altında hışırdıyan kuru yaprak sesleri ansıttı bana. Etrafıma bakındım: kentten çok uzaklaşmıştım. Vakit geçmişti. Dönmeye karar verdim, yön tayini için bir an durdum. İleride soldaki keçiyolu beni kestirmeden kente ulaştırırdı, ilk adımı attım; hışırdıyan yapraklar arasında sert bir şey ayağıma çarptı. Bir taş olmalıydı. Fakat birden usuma alelade bir taşın bu kadar ağır olamayacağı geldi, çünkü ayağıma takılan nesne çok ağırdı ve küçüktü de, döndüm elimi kuru yaprakların arasına daldırıp karıştırdım, o nesne biraz sonra parmaklarımın arasında idi. Bu, taş dediğim şey, üzerinde düğmeye benzeyen bir takım çıkıntılar olan bir nesneydi... Elimde evirip çevirdim, ne olduğunu anlamak için. Hiç bir şeye benzetemedim. Hava kararmaya başlamıştı. onu eve götürüp götürmemekte tereddüt ettim. Bilinmeyen nesnelere karşı olan karşı konulmaz arzu, beni bir anda mağlûp etti; bafra paketi kadar olan nesneyi, «Ne olursa olsun» diyerek cebime aktardım. Bu olay beni düşüncelerden arıtmıştı, acele adımlarla kente ulaştım.

Biraz sonra, köşeyi döndüğümü gören anacığım, paytak yürüyüşüyle beni karşıladı. «Nerede kaldın a oğul, niye beni merakta bırakıyorsun?» gibi sitemlere başladı, o zaten her zaman böyleydi. «Aman anacığım sende,» dedim, «beni yedi yaşında çocuk yerine koyuyorsun hâlâ...» Başını salladı, lâhavle çekti. «Gel» dedi. «Gel yemek hazır». Lavaboya gittim, elimi yüzümü yıkadım. Anam, yine o kendine has, öğretmenlerin suçlu çocukları yalancıktan azarladıkları gibi tavırlarla bana çıkışıyordu. «Nerelerde dolaştın yine a oğul, paçaların berbat olmuş; şu kır, bayır gezmesini bırak ta işinden çıktın mı doğru anacığına koş...» Anam bana çok düşkündü, yirmi yedi yaşında olduğum halde beni o hâlâ çocuk görür, üzerime titrerdi. Ben bir yaşımdayken babamı kaybeden anacığım, üzerime titremiş, sevgiye doymamış kalbi, kurtuluşu evlât sevgisinde bulmuştu. Ben fakülteyi bitirip, bir iş sahibi oluncaya kadar neler çekmemişti ki zavallı; çamaşırcılık, gün-

delikçilik.. Yıllar yılı bu böyle sürmüştü. Şimdi, günlerini post seccadenin üzerinde geçiriyor; benim geleceğime yakın, pencerenin önündeki sedire oturup beni bekliyordu.

Birkaç parça yiyecek atıştırdıktan sonra, anacığıma iyi geceler dileyip odama çekildim. Biraz evvel çıkarıp astığım ceketimin cebindeki nesne, zihnimi öylesine meşgul ediyordu ki, onu iyice bir tetkik etmeden uyku tutmayacağını kestirerek, uzanmışken yataktan kalktım. Tekrar yatağa onunla gelip, uzandım; elimde evirip çeviriyor, ne olduğunu bir türlü anlayamıyordum. Uyku bastırmıştı, o nesneyi başucumdaki komodinin üzerine koydum hışımla. «Yarın çaresine bakarız, anlayanlara gösteririm» diye söylendim. O anda garip bir şey oldu; bir ses, ufacık bir tıkırtı oldu, komodinden tarafta. Başımı çevirip baktım. Komodinin üzerinde gece lambam ve o nesneden başka hiç bir şey yoktu. Kuşkulandım; yatakta sağıma dönüp o nesneye iyice baktım. Benim komodin iki katlıdır, alt kat küçük bir dolap, üstünde de desensiz buzlu camdan bir kısım vardır. Buzlu camın üstünde gece lambam durur, o şeyi de dolap kısmının üzerine koymuştum. Baktım baktım; bir şey göremeyince «Amaan, yat oğlum yerinde, ne laf anlamaz adamsın sen» diye kendi kendime söylendim. Yattım tekrar, bu kez lambayı da söndürmeyi ihmal etmedim. Başımı yastığa henüz koymuştum ki, o çıtırtı yine oldu; beynimde bir düdük çalıyordu. Hafif sağıma doğruldum; bir lâhavle koyverdim. O da ne?.. Üstünde lamba duran komodinin buzlu cam bölmesinin üzerinde, ışıktan bir yazı vardı : «SAKİN OL, KORKMA» Beynim buz gibi oldu; ensemden kuyruksokumuma kadar ürpertici, soğuk bir uyarım geçti, saçlarım diken diken olmuştu. Derken yazı değişti : «NE KADAR KORKAKSIN, SANA KORKMA DEDİK. BU YAZIYI OKU; SENİNLE ANCAK BU ŞEKİLDE ANLAŞABİLİRİZ...» Allah Allah, bu neydi böyle? Heyecandan kafamın derisi gerilmiş, dimdik olan saçlarım neredeyse ok gibi fırlayacaklardı. Korkuyla karışık heyecan beni yerime mıhlamıştı sanki. Yazı devam etti : «AH KORKAK! KORKAKSIN AMA HOŞ BİR İNSANSIN! BU OLAYDAN KİMSEYE BAHSETMİYECEKSİN; BULDUĞUN BU ALETTEN HİÇ KİMSEYE SÖZ AÇMIYACAKSIN, ANLADIN MI?...» Yutkundum, düşündüm, haykırırcasına «Peki bunlar nedir, ne oluyor? Bu işin aslı nedir? Çıldırayım mı?...» dedim. «SUS BE ADAM! BU GÖK GÜRÜLTÜSÜ GİBİ SESLE KULAKLARIMIZIN ZARINI PATLATACAKTIN, NE BAĞIRIYORSUN?... DÜŞÜNEREK CEVAP VEREBİLİRSİN...» Temkinle ve korka korka düşündüm : «Biz diyorsun, siz kimsiniz? Bu alet nedir? Bunları açıklamazsanız ben gerçekten çıldıracağım!..» Bu kez, o ışık söndü; fakat beynimde bir ses çınladı : «Bu gördüğün, cebine koyup, evine getirdiğin nesne bizim uzay aracımızdır...» Şaşırıp kaldım; biraz sonra ihtiyatla düşündüm : «Benimle dalga geçiyorsunuz, bu olsa olsa bir haberleşme cihazıdır, yanıldım mı?..» «Yanıldın, dostum, doğrusu bu; sana yalan söylemedik. Bu bulduğun nesne bir uzay aracıdır. Aracımız arızalanınca mecburî iniş yaptık; aracımızı senin gibi iyi niyetli bir insanın bulmuş o'ması bizim için çok büyük bir şans. Ancak, bize yapabileceğin iyilikler bununla kalmıyor. Kendi dünyamıza mesaj gönderdik, fakat yardım ancak sizin zamanınızla bir ayda gelir...» Düşündüm : «Peki ben size ne gibi bir iyilikte bulunacağım?...» «Gayet basit, bizim ihtiyaçlarımızı temin edeceksin o kadar...» «İhtiyacınız nelerdir, nasıl yaratıklarsınız? Kaç tanesiniz, ne biçim şeylersiniz? Bunları bilmek, sizi tanımak isterim» «Tabiî, tanıyacaksın, eline bir mercek al, aracı da şu üzerimizdeki şeffaf pistin üzerine koy...» Dediklerini yapıp nesneyi komodinin cam bölmesinin üzerine koydum Sonra, pul tetkiki için kullandığım büyük merceği alıp,

nesneye yaklaştırarak incelemeye başladım. Deminki çıt sesinden yine oldu ve benim ilk gördüğümde düğme sandığım yuvarlaklardan birisi açıldı. Küçük, çok küçük, minyatür bir merdiven kayarak cam zemine oturdu. Sonra, sonra... bir insan indi merdivenden, evet bir insan, tastamam bir insan!.. Ama, küçük, çok küçük bir insan!.. Boyu iki milimetre kadar var, yoktu. Sizden çok uzakta duran bir insana, yanlışlıkla dürbünün tersinden baktınız mı bilmem?.. Aynen öyle. Derken, bir daha, bir daha tam on iki kişi indi, — artık gemi diyorum — gemiden. Beynimde demincekki sesi duydum : «Ah dostum, neden öyle bön bön bakıyorsun? Biz de senin gibi insanız. Örümcek gibi mi istiyordun bizi, yoksa, üç başlı dokuz ayaklı bir hilkat garibesi mi bekliyordun?... Bilmiyor musun ki, insan, Tanrı'nın en mükemmel, en mütekâmil şekilde yarattığı canlı şeklidir... Evrim de bunu anlatır... Sen kendi dünyanın koşulları içinde en tekâmül etmiş yaratıksın, biz de kendi dünyamızın koşulları içerisinde tekâmül etmiş canlılarız.» Hayretle düşünerek sordum : «Yiyecek için ne istersiniz?..» «Haa, bak güzel soruya.. Sizin BAL dediğiniz nesnenin bize en yarayışlı besin olduğunu kompütörümüz söylüyor. Zahmet olmazsa, bize temin et! Kimseye bizden bahsetme; bu bizim sonumuz olur! Çünkü toplumunuz, bizim bilim düzeyimize henüz erişememiş, Yanlış anlaşılma yüzünden hepimizi imha etmeye yahut da sahip olduğumuz güçlerden yararlanmak için bizi elde tutmaya kalkabilirler...»

O gece sabaha kadar, adının Eco olduğunu öğrendiğim gemi kaptanı ile konuştuk; ulaştıkları muazzam bilim seviyesini, keşiflerini, tekniklerinin üstünlüğünü, nelere sahip olduklarını anlattı. Çok temiz yürekli bir insandı. Toplumları artık suçu unutmuştu, cezayı da!.. Telepatiyi, o mikroskopik beyinleriyle gerçekleştirebilmiş olmaları muazzam bir başarıydı. En basitinden, benim beynime duyurabiliyordu kendisini.

Anacığıma dahi söylemedim başıma gelenleri; onları balla besledim. Bir gün — ki aradan otuz dört gün geçmişti — anam öbür odada namaz kılıyordu. Pencerenin camı şangırtıyla paramparça yere indi. İrkilerek yerimden fırladım; hâdise çok ani olmuştu. Pencereye koştum, camı kıran münasebetsizi yakalamak için; kimse yoktu sokakta. Hayretle döndüm salona çıktım. Anacığım da namazı alelacele bitirmiş, «Ne oldu Sezai oğlum, bu şangırtı neydi?..» diyerek paytak paytak salona çıkıyordu. «Bir yaramaz çocuk her halde», dedim. «Camı kırdılar..» Anacığım, zamanelerin terbiyesine söylene söylene gitti; yarım kalan namazını tamamlamaya başladı. Ben de bir süpürge bulup, kırılan camı süpürmeye odama girdim. Bizimkiler de korkmuştur bu görültüden, diyordum. O da ne!.. Araç iki tane olmuştu. Hayretle bakarken, beynimde kaptan Eco'nun sesi çınladı : «Bağışla, Sezai, sana bugün yardımın geleceğini söylemeyi unutmuşum. Seni korkutarak başladık, korkutarak bitireceğiz, gerçek dost!.. Arkadaşım Ela arızalı parçanın yenisini getirdi; birazdan montajı biter...» Bir süre sessizlik oldu.

«Hoşça kal, değerli dost! Resimlerin ülkemde millî kahramanlar müzesinde boy boy asılacak; milletim seni saygı ile yadedecek. Benden bir isteğin var mı Sezai, söyle, seve seve yaparım...» Yutkundum, gözlerim doldu, alışmıştım onlara; kaptan da iki subayı da, tayfaları da çok iyi insanlardı. «Gidin güle güle» dedim. «Gidin, burada, içi hasret dolu bir dostunuz olduğunu unutmayınız!..» Eco'nun sesi beynimde çağladı : «Bir gün yine geleceğim... sırf seni görmek için...»

İki araç, peşpeşe kırılan camın boşluğundan zarif birer kavisle süzülüp, gözden kayboldular.

□

yeni bir kavram kargaşası

Zühtü BAYAR

Türk edebiyatı, Türk anlatı sanatı, son beş yıl içinde eksik boyutlarından birini daha tamamladı. TV'de yayınlanan «Uzay Yolu» adlı dizi program ile bütün dünyada yankılar uyandıran Stanley Kubrick'in «2001 - A Space Odyssey»i, Türk sanatseverinin ilgisini, İngilizce konuşan ve yazanların «science - fiction» olarak adlandırdıkları yeni bir sanat türüne yöneltti. Ne var ki, yine bu dönem içinde hiç de garip karşılayamayacağımız bir rastlantıyla öncülüğünü İsviçreli Erich von Daeniken ve İtalyan Peter Kolossimo'nun yaptıkları «fantastik gerçekçilik» türündeki kitaplar da Türk okuru tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı. Bu türde birçok kitap dilimize çevrilip yayınlandığı gibi, Türkiye'li bir yazar; Giovanni Scognamillo da konuyla ilgili iki ayrı kitap yayınladı.

İşte sözünü etmek istediğimiz kavram kargaşası bu kitapların yayınlanmasından sonra doğdu. İki ayrı kavramı, iki ayrı sanat etkinliğini yansıtan «fantastik gerçekçilik» le «science - fiction», son iki yıl içinde konuyla ilgili olarak dergi ve gazetelerde yayınlanan eleştirel yazılarda birbirine karıştırılmaya; zaman zaman biri diğerinin yerine kullanılmaya başlandı. Öyle ki, Ankara'da büyük bir gazetenin sinema eleştirmeni, von Daeniken'in çabalarını, «bilim - kurgusal» olarak nitelerken, İstanbul'daki bir başka büyük gazetenin sanat muhabiri de yazdığı bir haber metninde «fantastik gerçekçilik» yerine «bilim - kurgu» terimini kullanmaya başladı. Bu karıştırma işlemi, günümüzün önemli sayabileceğimiz imzaları arasında da halen sürüp gitmektedir.

Bilindiği gibi Türk Dili dergisi, Ocak 1973 sayısının bir bölümünü «Edebiyat ve Sinemada Bilim-Kurgu» konusuna ayırarak, konuyla ilgili tanıtma yazıları ve örnekler, yayınlamıştı. Yine Türk Dili dergisi çevresinde toplanmış olan dilci yazarlar, İngilizce'de «science - fiction» Fransızca'da «anticipation» sözcükleriyle yansıtılan kavramın Türkçe'sini aramışlar ve «bilim - kurgu» sözcüğünü bulmuşlardı. Biz, Türk Dili dergisinin bu özel sayısından bir yıl önce, Yansıma dergisinde Mehmet Veysel'le yaptığımız bir konuşma sırasında bu terimin Türkçe karşılığı olarak «bilimsel - imge» terimini önermiştik. Fakat sonradan science - fiction karşıtı olarak önerilen «bilim - kurgu» teriminin kavramı çok daha iyi yansıttığı sonucuna vardık. Bugün Nihal Yeğinobalı da dahil olmak üzere birçok çevirmen tarafından yanlış kullanılan ve «kurgu - bilim» olarak yazılan terimin doğru imlâsı «kurgu - bilim» değil, «bilim - kurgu» dur.

«Bilim - kurgu» ile «fantastik gerçekçilik» arasındaki en önemli ayrım; birincisinin, öykü, şiir, roman, senaryo, tiyatro oyunu gibi «fictional» bir nitelik taşıması; «fantastik gerçekçiliğin» ise bundan çok uzak oluşudur. Aralarındaki tek konu benzerliği, her iki sanatsal etkinliğin de geleceğe dönük olması ve zaman zaman uzaysal konu ve varsayımlara uzanmasıdır. «Bilim - kurgusal» yöntem kullanan bir sanatçı, bilimsel kanıt ve veriler kullanmadan ya da göstermeden salt imajinatif bir yöntemle belli bir öykü ya da roman konusunu işler. «Fantastik gerçekçilik»te ise tarih, arkeoloji, fosilbilim, gizli bilimler (science-occulté), çekirdek fiziği ve modern kimyadan getirilen kanıtlarla çoğu kez dünya uygarlığının, dünya dışı bir yerden, örneğin uzayın çok uzak ve bilinmiyen köşelerinden dünyaya taşındığını kanıtlamaya çalışır.

Birincisi bütünüyle sanatsal bir etkinlikken ikincisinin sadece anlatı yönü sanat ya da edebiyatla ilgilidir. Bilinmeyen ya da gizli kalmış bilimsel buluş ve bulguları konu edinir.

Bu temel ayrıma göre Erich von Daeniken'in «Tanrıların Arabaları» (Erinnerungen an die Zukunft) adlı kitabı «fantastik gerçekçilik» denen türün ürünü; filmi yurdumuzda da gösterilen ve çevirisi yayınlanan İngiliz asıllı bilim - kurgu yazarı Arthur C. Clarke'in «2001 - A Space Odyssey»i de bilim - kurgu edebiyatın ürünüdür.

Türk edebiyat ve sanatında bilim - kurgusal türde yapıtlar veren yazarlar yeni belirmeye başlamıştır. Yerli bir «bilim - kurgu edebiyatı»nın doğum müjdeleri çoktan alınmış bulunmaktadır. Gitgide edebiyatımızda okuru artan bu türde önümüzdeki yıllar içinde yerli imzalar taşıyan yapıtlarla karşılaşmak hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

(**Başyazar notu :** Zühtü Bayar'ın, 11 Kasım 1974 tarihli Vatan Gazetesi'nden aktarılan bu yazısı gerçekten önemli bir soruna parmak basmaktadır. Bu nedenle «fantastik gerçekçilik»le «bilim - kurgu»nun uygulamada nerede birbirinden ayrıldığını gösteren bir öyküye bir sonraki sayfada yer vermeyi uygun bulduk.)

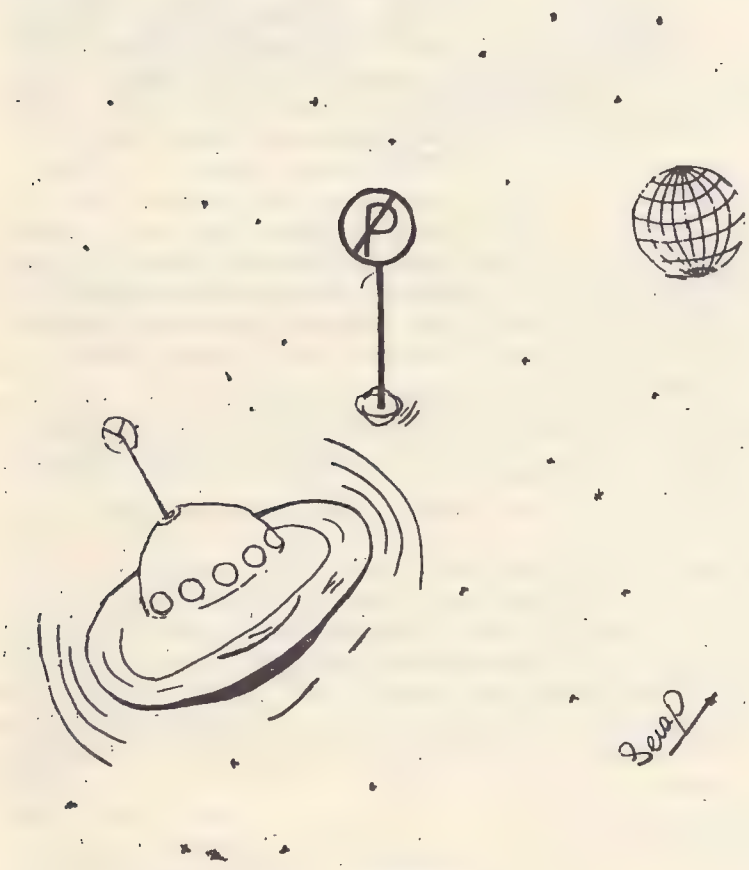

YAZISIZ

kördüğüm

Sezar Erkin ERGİN

Lermo özel bölmeye girmekte olan Tayr'a kolundan tutup yardım etti. Onun içerde sırt üstü uzanmasını bekledi; sonra yandaki diğer bölmeye gidip her şeyden habersiz baygın yatmakta olan kadın ve erkek iki ilkel yerliye yeniden bir göz attı. Bağlantılar tamamdı. Geri dönüp Tayr'ın başına bellek kayıt aygıtına bağlı başlığı geçirdi. Yerliler gibi kaba giysilere bürünmüş olan arkadaşını kaygılı bakışlarla bir süre süzdü.

— Kararından dönmeyeceğini biliyorum, Tayr. Kuşkusuz, bir Mergonlu olarak yasaların izin verdiği ölçüde dilediğini yapmakta hürsün. Ama yine de her şeye sırtını dönüp bu yabanıl yerliler arasında yaşamını sürdürmek istemene bir anlam veremiyorum. Bilim ve teknolojinin tüm verilerinden yoksun, öğrendiklerini tamamen unutmuş olarak bir hayvan gibi yaşamanın sence ne değeri olabilir? Bana sorarsan bile bile ölüme atıyorsun kendini.

Diğeri yattığı yerden gülümsedi. Eliyle yandaki bölmeyi gösterdi.

— Binlerce yıl önce bizim de onlar gibi yaşamış olduğumuzu unutuyorsun. Bugünkü durumumuza erişene dek durmadan kazandıklarımızın karşılığı bir şeyler verdik; daha doğrusu yitirdik. Bizim yitirdiklerimizin tümü aşağıda, bu genç gezegende var. Ben yaşamaya asıl orada başlayacağımı sezinliyorum. Bileziğimde gizli özdek - değiştiricinin bana büyük yararı dokunacağını da unutma! Biliyorsun, bu değiştiriciyi geliştirip güç kaynaklarımızı zenginleştirmeden önce «lokenmö» gibi ışınetkin element ve izotopların çok değerli olduğu söylenirdi. Bu gezegende de atom ağırlığı 197 olan sarı «benok» madeni zenginliğin simgesi olarak biliniyor. Değiştiricimi bu madene ayarladım; güresi bitene dek yıllarca durmadan «benok» elde edebilirim.

Tayr gülerek konuşmasına devam etti :

— Sanırım ilk kez bir Mergonlu yabancı bir gezegene silâh olarak «parçalayıcı» yerine «değiştirici» ile iniyor. Belleğim silinip, şu iki yerlinin ölen Midas adlı oğullarının kişiliğine büründüğümde, değiştiriciyi «tanrılar»ın bana sunmuş olduğu bir büyülü armağan diye anımsayacağım. Kendi öz geçmişime ait hiç bir şey kalmayacak belleğimde..

— İşin kötüsü de bu ya! Belleğine işlenmiş bir iki yalınç bilgi dışında orada yeni doğmuş bir bebekten ayrıcalığın kalmayacak. Bu yerlilerin seni oğulları olarak bilmesi, estetik ameliyatla onlarınkine benzetilmiş kulakların, aralarına kabul edilmem için yeter mi sanıyorsun? Haydi bunu başardın diyelim; yarın öbürgün bize benzeyen çocukların olursa ne olacak?

— Değişinimlerin yalnız Mergonlu'lara özgü olmadığını bilirsin. Bunu ben de düşündüm. Ufak bir olasılıkla böyle bir durum ortaya çıksa bile halk bunu yabansımaktan öteye gitmeyecek, zamanla da alışacaktır.

Lermo içini çekip başını salladı.

— Bu direngen tutumunu aşağıda da sürdürebilirsen belki başarırsın. Dönüşü olmayan bir yola girmek üzeresin; sana iyi şanslar dilemekten başka bir şey gelmiyor elimden.

Vedalaştılar. Lermo bellek kayıt aygıtını çalıştırdı ve sonra uzay gemisinin komuta odasına geçti. Tayr'a son bir yardımı olsun istiyordu. Ufak gemiyi yörüngeden ayırıp gezegenin sık bulutları arasına soktu. Durumu gözden geçirdikten sonra çeviriciyi ayarlayıp uzay gemisinin güçlü dış hoparlörlerini açtı..

Gordiyon kenti halkı gökyüzünden gelen bir sesle irkildi. Kendilerine araba içinde bir kral gönderileceğini söylüyordu bu gök gürültüsüne benzeyen ses; hepsi esrime durumunda yerlere kapandılar. Tanrıların buyruğu tartışılmazdı..

Lermo, aşağıda olanları daha iyi görebilmek için, ırakgörüre bağlı görüntü yüzeyine iyice eğildi. Tayr ve iki yerli ilkel bir arabanın içinde kente girmişler, halkın arasına karışmışlardı. Lermo, yerlilerin derhal onların çevresini sardığını ve coşku içinde gösterilere başladıklarını gördü. Tasarısı başarıya ulaşmıştı. Tayr'ın, daha doğrusu yeni kral Midas'ın halkı selâmlayıp arabadan inişini izledi. Tayr arabanın kayışını okuna bağlarken görüntüyü büyülten düğmeye bastı. Evet... evet, yanılmıyordu. Tayr, Mergonlu'ların atalarından öğrendikleri zorlu bir düğümle bağlamıştı kayışları. Dudaklarında bir gülümseme belirdi. Tayr, içgüdüsüne uyarak attığı düğümle, bilmeden bu ilkel gezegene kendi ırkının ilk imzasını atmıştı.

Lermo kendi kendine,

— Herhalde sonuncusu da olmayacak, diye söylendi ve düşünceli anlarında yaptığı gibi kıllı uzun kulağını kaşıdı.

□

• bilim - kurgu dünyasından

Bu sayıda sizlere 1974 yılı içinde aşağıdaki dallarda ödül kazanan yapıtların ve yapımcıların bir sıralamasını sunmak istiyoruz.

En iyi roman : RENDEZVOUS WITH RAMA, Arthur C. Clarke (Hugo, Nebula Jupiter ve John W. Campbell Memorial Award ödülleri). En iyi kısa roman : THE GIRL WHO WAS PLUGGED IN, James Tiptree, Jr. (Hugo); THE DEATH OF DR. ISLAND, Gene Wolfe (Nebula); THE FEAST OF ST. DIONYSUS, Robert Silverberg (Jupiter). En iyi öykü : THE DEATHBIRD, Harlan Ellison (Hugo ve Jupiter ödülleri); OF MIST, AND GRASS, AND SAND, Vonda N. McIntyre (Nebula). En iyi kısa öykü : THE ONES WHO WALK AWAY FROM OMELAS, Ursula K. LeGuin (Hugo); LOVE IS THE PLAN, THE PLAN IS DEATH, James Tiptree, Jr. (Nebula); A SUPPLICANT IN SPACE, Robert Sheckley (Jupiter). En iyi film : THE SLEEPER (Hugo); SOYLENT GREEN (Nebula). En iyi yayımlayıcı : Ben Bova (Hugo). En iyi ressam : Frank Kelly Freas (Hugo). En iyi özenci dergi : ALGOL ve THE ALIEN CRITIC (Hugo). En iyi özenci yazar : Susan Wood (Hugo). En iyi özenci ressam : Tim Kirk (Hugo). Ayrıca, son olarak «Soylent Green» filminde oynayıp geçen yıl ölen Edward G. Robinson'a Nebula Özel Ödülü.

* Geçen sayıda bu yıl bizde basılan b - k kitaplarının bir bölümünün adlarını sıralamıştık. Şimdi adını vereceğimiz dört yeni kitapla bu listeyi tamamlamış oluyoruz. Sizden ricamız, Türkiye'de ilk kez kitap olarak yayımlanan bu yapıtları okuduktan sonra içlerinden en beğendiğiniz bir kitabı seçip adını bize bildirmeniz. Posta çeki ile ödeme yapanlar bu iş için yatırma kâğıdının arkasındaki not bölümünü kullanabilirler. Nisan ayından sonra gönderilecek adlar değerlendirmeye sokulamayacaktır.

ESRAR	René Barjavel	Altın Kitaplar Yayınevi
BATAK	Martin Caidin	Altın Kitaplar Yayınevi
KEDİ BEŞİĞİ	Kurt Vonnegut Jr.	E Yayınları
ŞAMPİYONLARIN KAHVALTISI	Kurt Vonnegut Jr.	E Yayınları

* Bu yıl yeniden basılan kitaplar arasında George Orwell'in 1984'ü (Yağmur Yayınları) ve Jack London'un Demir Ökçe'si (Oda Yayınları ve Birlik Yayınları) yer alıyor. Bu arada b - k - severlerin ilgisini çekecek bir inceleme, «Şok» (Future Shock) adı altında Altın Kitaplar Yayınevi tarafından yayınlanmış bulunuyor. Alvin Toffler bu yapıtında uzun zamandır b - k yapıtlarına konu olmuş öğelere kişisel bir yorum getirmekte.

* Ve şimdi de Uzay Yolu meraklıları için önemli bir haber : Dizi eski filimlerinin önümüzdeki yaz yeniden programlara girebileceği açıklandı. Şu ana kadar 78 filim gösterilmiş durumda. Denetleme kurulunun kararı ile yayına sokulmayan bir filmi de sayarsak bu sayı 79'a ulaşıyor. Bir 80'inci film bu dizide henüz çevrilmemiş olduğuna göre, meraklıları eski serüvenlerle avunmak zorundalar. UFO adlı dizinin Uzay Yolunun yerini alması beklenirken bir başka dizi, «Tatlı Sert» programlara girmiş durumda, şu anda. Heyecan unsuru dışında doyurucu olmaktan uzak bu yeni dizinin ne kadar süre ekranlarda kalacağı bilinmiyor.

söyleşi

Katılanlar : Zühtü Bayar (gazeteci, yazar ve eleştirmen); Sezar Erkin Ergin (Antares dergisi yöneticisi); Ahmet Kip (Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğretim görevlisi); Ender Özbek (Boğaziçi Teknik Üniversitesinde öğrenci)

SE — Son yıllarda çok tutulan Fantastik Gerçekçilikle ilgili kitaplar bildiğiniz gibi birtakım spekülasyonlara dayanıyor. «Ankara» gazetesinden bir arkadaşla görüştüğümüzde bu tür kitaplara artık bir tepki meydana geldiği görüşü ortaya atılmıştı. Acaba bu konuda sizin görüşünüz nedir?

ZB — Genellikle toplumcu kesimden, yani Türk sosyalistlerinden tepki geliyor. O da şundan : Bu tür kitapları yazanlar, diyalektik felsefeyi, ellerindeki mevcut birkaç ilkeye (bu konuda yeterli olmadıkları halde) dayanarak, hassasiyetle uyguluyorlar. Bunun sonucu da kaba bir materyalizmle birtakım varsayımların reddi oluyor. Ben, eleştiri yöneltenlerle çok tartıştım. Onlara cevap olarak şunu söyledim : Bu kitapları okuyor musunuz? Evet, dediler. Neyi okudunuz?.. Şunu, bunu... Peki, dedim. Şunun bunun kitaplarında Sovyet araştırmacılarının ve Sovyet Bilimler Akademisinin resmî raporlarını gördünüz mü?.. Gördük... Peki, o adamlardan daha mı iyi biliyorsunuz?.. Cevap yok! Kem küm etmeye başladılar.. Şimdi, mesele bu yönüyle çok ilginç. Aynı hatayı bir bölüm sosyalistlerimiz And yayınlarında da yaptılar, biliyorsunuz. «Dördüncü Güneş» çocuk hikâyeleri diye, ki çocuklar için yazılmış değil onlar, ilgisi yok. Vulgarize ettiler çevirirken falan,.

SE — Ve bunun devamı gelmedi, tabiî..

ZB — Gelmedi. Kaldı öyle. Zaten bir süreklilik düşünmüyorlardı.

SE — Bir de şu var. Çıkan kitaplar (2001, İki Beyinli Adam gibi) genellikle İstanbul'daki kitapevlerinden oluyor. Bunların da gerisi gelmedi galiba.

ZB — Uycan yayınları devam edecek. 2001'e gelince, çeviren arkadaşlar Gülşen Çalıkça ve soyadını şimdi hatırlayamadığım Neşe, bu işi ticarî amaçlarla yaptılar. Ben sordum, sürdürülecek mi, ne düşünülüyor, diye. Sürdürülecek falan dediler, ama sonu gelmedi. Sanırım daha çok Jack London dizisi yapmak istiyor onlar.. Ama Uycan sürdürecek.

SE — Mehmet Harmancı idi galiba adı çevirenin.

ZB — Evet Harmancı.

SE — Bir tanışıklığınız var mı?

ZB — Tabiî. Harmancı'yı tanırım.

SE — Tercümesi gayet iyi. Bilhassa tıp terimlerinden anladığını tahmin ediyorum ben.

ZB — Titiz bir çevirmen sayılır. Piyasadaki çevirmenler içinde özellikle titiz iş gören birkaç çevirmenden biridir. Uycan, o seriyi devam ettirecek. Aynı yazarın «The Andromeda Strain» adlı bir kitabı var, herhalde siz biliyorsunuz onu,

SE — Evet, filmi de çevrilmişti.

ZB — Filmi de çevrilmiş. George Segal oynamıştı galiba.

SE — Yanılmıyorsam, evet. Filimde de bilime, bilimsel görüntülere çok ağırlık verilmişti, gördüğüm kadarı ile.

AK — İşte tam tuttuğum tip.. Bilime dayanması şart bence.

SE — Filmi İngiltere'de gördüm. Bilim üzerine biraz fazla dayandığı için (anlatım bakımından), görüntüler, detaylar vs. filmi boğuyor denmişti.
AK — Kitapta da başka şeyler boğuyor.
SE — Dikkat ettiğim şey «The Andromeda Strain» ile İki Beyinli Adam arasında benzerliklerin olması. Kendisi doktor olduğu için, yazan kimse hemen hemen hep meslekî bakımdan yaklaşıyor bilim - kurguya. Hürriyet gazetesi bahsetmişti ondan bir ara.. Hatırlıyorum, Amerika'da filme çekilme hakkını şu kadar paraya sattı falan diye... Şimdi benim şöyle bir düşüncem var: Antares'te yayımladığımız birkaç şey (fazla olmasa bile devam ettirebilirsek) bir defa elimizde Türk yazarlarının ortaya koyduğu yapıtlar olacak. Bir de bazı arkadaşlar çeviri yayımlama konusu üzerinde çok duruyorlar...
ZB — Bunu belli bir oran içinde verebilirsiniz. Bir defa bu alanda telif yapıtlara büyük ilgi göstermek gerekir, çünkü Türk Edebiyatında bu dal cılız kalmıştır. Üç parça telif olur da, bir ya da iki parça çeviri olur. Bu orantı içinde sürdürülebilir; çünkü yabancı örnekleri de sistematik bir biçimde getirmek zorundayız, yerli örneklerle birlikte. Hem mukayese yapmak imkânını verecektir bu, hem de bu alanda çalışmak isteyen yazarlara örnek olacaktır. Bu bakımdan yararlı görüyorum ben çevirilerin verilmesini.
SE — Mukayese yapılacaktır elbette; ancak bu, işe yeni yeni atılan kimselerin gözünü yıldırmasın. Benim endişem o.
ZB — Şimdi bu, Türkiye için yeni bir sanat türü, yeni bir edebiyat dalıdır. Batıdan gelen böyle yeni bir konu, araç, ya da yöntem ister sanat alanında, ister bilim ve teknoloji alanında olsun ilk anda, tabiî yabancı olması bakımından birtakım tepkilerle karşılanabilir. Ama giderek, zamanla ona ısınmak, alışmak, ondan yararlanmak, hatta ona katkıda bulunmak ve onu aşmak bile söz konusu olabilir. Bu bakımdan bence katiyen sakıncalı değil. Bir de Türk edebiyatında eğer, bir b - k yapılacaksa, bunun özgün olması lâzım. Hikâyelere baktım ben, çeviri kokuyor. Büyük ölçüde Batının etkisi altında. İsimleri yabancı. Meselâ siz de ben de dahil olmak üzere, kabul ediyorum halen yabancı isimleri kullanmaktayız; çünkü bilim - kurguyu yabancı bir kültürün parçası gibi görüyoruz. Ama gelecekte bu değişecek ve Türk edebiyatında özgün bir bilim - kurgu yapılmaya başlanacak. Gelecekte, önümüzdeki birkaç yıl içinde göreceğiz bunu.
EÖ — Bir hikâye yazıyorum, içinde hiç isim kullanmıyorum. Böylelikle bu derdi hallettim. Bazılarına çok acayip geliyor yabancı isim kullanmak, o yüzden hiç isim kullanmıyorum daha iyi oluyor.
SE — Elinizde var mı acaba öykü?
EÖ — Bitirmek üzereyim.
SE — Peki, gönderin, bir bakalım. Çok iyi olur. Yeni arkadaşlar, böyle çalışmaları olan kimseler de varsa...
EÖ — Bilhassa çeviri yapanlar var herhalde. Ama siz de pek çeviri taraflısı değilsiniz.
SE — Şimdi.. çeviriyi çok ciddî olarak ele almak gerekir, ben onu diyorum.
EÖ — Biraz da sizin kendi özel zevkinizden bahsedelim. Ne tip şeylerden hoşlanırsınız?
SE — Bilim - kurguda epey şeyler elimden geçti. Ama neden hoşlanıyorum, kendi zevkim nedir, nasıl diyim? Bir özü olması lâzım değil mi, başta? Yani, 2001 falan gibi felsefe yönü kuvvetli olan eserler var. Bunları ben tutuyorum ama, birazcık ta sanırım duygusal yönü güçlü olanlara meylim var. Yani bir

Edmund Cooper, meselâ Ray Bradbury'nin bazı hikâyeleri, hepsi değil! Bir romantizm havası veren şeyler..
EÖ — Stranger In A Strange Land, meselâ, nasıl?
SE — Onu okudum ve çok beğendim. Tam güzel bir örnek verdiniz.
EÖ — Benim en tuttuğum üç kitaptan bir tanesi.
SE — Ve eğer bir çeviri yapılırsa benim zaten aklımda var, böyle kitaplar. Stranger In A Strange Land, ondan sonra Stand On Zanzibar, okudunuz mu?
EÖ — Okumadım.
SE — Stand On Zanzibar, John Brunner'in bir eseri. Fakat çeviri yapmak çok zor. Stand On Zanzibar'da yaptım, deneme mahiyetinde ilk sayfayı; fakat çok uzun sürdü ve kitap zaten 400 - 500 sayfa. Çok uzun ve bunu oturup da çevirmek çok büyük bir vakit alır. Aramızda amatör olarak yapabilecek kimseler var. Fakat sonra devam ettirmek meselesi çıkıyor. Tercüme işine başlarsak, seçme eserler yayımlamak benim niyetim..
ZB — Bu alanda eğer dernek olarak çalışılacaksa (ki ben bilim - kurgu derneği diye söz ediyorum sizin topluluktan, böylesi daha uygun oluyor) şu yapılabilir : Ön kurul, seçici kurul gibi, küçük bir kurul oluşturulur; kurul eserlerin seçimini yapar ve seçilenler çevirmenlere verilir. Çeviri geldikten sonra kurul tekrar inceler eseri, gerekirse (ki gerekeceğini sanıyorum ben) bir redaksiyondan geçirilir. Redaksiyon lâzım, çünkü öbür yayınevlerinin yaptıklarını görüyoruz, hiç te hoş olmayan sonuçlar veriyor.
SE — Şimdi benim düşündüğüm de şu : Başlangıç olarak Antares'te mümkün olduğu kadar elimize geçen Türk yazarlarının yapıtlarını yayınlamak, bunun yanı sıra da yerimiz olduğu nisbette bir çeviriye de yer vermek. İlerde bilhassa Antares'in meydana getireceği kapitali kullanarak bir bilim - kurgu yayınları adı altında seçme eserler yayınlanması üzerinde duruyorum.
ZB — Antares yayınları da olabilir.
SE — Benim aklımda bu şekilde bir şey var. Meselâ, ödül kazanmış kitaplar var, daha henüz Türkiye'de hiç yayınlanmamış şeyler. Bunları seçme eserler olarak ortaya çıkarmak istiyorum ben. Ve bunlar da genellikle yüzlerce sayfalık çok uzun öyküler olduğuna göre, çok çalışma ister..
ZB — Epey zaman alacak bir çalışma. Şimdi zaten, bunları kabataslak konuşuyoruz.
SE — Antares'te neden çeviri yayınlanmıyor diye ortaya atılan soru, ilerdeki planları ilgilendiriyor kısacası.
ZB — Anladım. Fakat şu anda edebiyatımızda bilim - kurgu ürünleri veren Türk yazarlarının sayısı bir elin parmaklarını geçmiyordur. Dergide yer alan isimler, siz varsınız, Cengiz Kabatepe var, onun adı aklımda kaldı. Sonra, o öyküsünü beğendiğim arkadaş..
SE — Sönmez Güven.
ZB — Sönmez Güven var. Metin Atak var, Metin Atak ne oldu? Devam ediyor mu?
SE — Devam ediyor, fakat kısa öykü değil de roman yazarım ben diyor.
ZB — Roman yazsın.
SE — Tefrika olarak yayımlayabiliriz; o şekilde olur.
ZB — Ondan sonra eskilerden, zaten biliyoruz onları. Doktor Vedat Bilgin'in ne olduğu bilinmiyor.
SE — Yaşıyor mu, bilmiyorum. Adana'dan bir üyemiz en çok beğendiğim Türk b - k yazarı odur diye yazmıştı. Kendisi de bir hastahanede çalışıyor idi, bize

verdiği bilgiye göre.

ZB — Vedat Bilgin, tıp doktoru olsa gerek, di mi?

SE — Tabiî. Esasında kitabında yazıyordu. Acaba gerçekten yaşıyor mu, şu sıralarda?

ZB — Yaşıyorsa ve sesimizi duyurabilirsek, bizimle temasa geçer sanırım.

SE — Şimdi dediğim gibi Türk yazarlarının yazmasını teşvik etmek lâzım. Hazır ellerinde yazdıkları şeyler olan eski kulüp üyesi arkadaşlar vardı. Ben tahmin ediyorum, Antares ellerine geçince onlar bir şeyler yapacaklar; yani eski ya da yeni bir şeyler gönderirler tahmin ediyorum.

ZB — Evet, önemli olan Antares'in adını duyurmak. Türkiye'de demin de söylemiştim, üç binin üstünde sadık diyebileceğimiz b - k okuru var, ben buna inanıyorum. Bunların çoğu da entellektüel çevreden, yani bir iki yabancı dil bilenler. Fakat işte, bu meraklarını gizler gibi bir halleri var. Son iki yıl içinde yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladılar. Türk b - k yazarlarının daha da artacağından umutluyum; gizliden gizliye çalışmalar yapan yazarlar var, bunu biliyorum. Meselâ Atilla Alpöge'den bekleyebiliriz böyle bir şey. Sonra yine oyun yazarlarından Toygar Akman var. İncelemeleri Bilim ve Teknik dergisinde çıkıyor; vaktiyle de Elektronik Beyin adlı bir oyun yazmıştı. Hatta ben de bir eleştirisini yazmıştım. 65 - 66 yıllarında İstanbul Şehir Tiyatrolarında temsil edildi bu. Şimdi Akman ne yapar, bilmiyoruz. Bu tür ürünler veriyor mu, vermiyor mu? Bir temasımız yok. Tiyatro dışında, roman, öykü gibi çalışmaları var mı, acaba? Onunla da bir temas kurmak lâzım.

SE — Çok iyi olur. Benim bir niyetim de, şu anda çok kısıtlı olan sayfa adedini fırsat bulunca artırmak. Dördüncü, ya da beşinci sayıda.

ZB — İşi büyütmek, anlıyorum. Yalnız, işte bu konuda, derginin imkânları falan nedir, maddî tabana dikkat etmek lâzım. Yani eğer 64 sayfa altı sayı sürecekse, o 32 sayfa 30 sayfa bir yıl sürsün, daha şayan-i tercihtir bizim için.

SE — Bu işe girişmemiz, dergiyi gönderdiğimiz okuyucuların tepkisine bağlı. Belki şu anda kendi ekleyeceğim şeylerle de bunu yapabilirim; ama ne kadar sürer?..

EÖ — Elinizde fazla dergi var mı? Çok istiyen var arkadaşlar arasında.

SE — En iyisi adresinize göndereyim; çünkü Ankara'dan çıkalı elimde fazla kalmadı hemen hemen. Filmi nasıl buldunuz? Vahşi Gezegen'i? Stefan Wul'un «Oms En Serie» adlı kitabından yararlanılmış. Okuyan var mı o kitabı?

AK — Ben o yazarın başka kitaplarını okudum. Ama kitaba tam da sadık kalındığını tahmin etmiyorum, biraz bir kısım değişiklikler vardır. Fakat ben o adamı çok beğenirim, çok güzel yazar.

ZB — Benim için yeni bir isim.

AK — Esas Fransız yazarlarına yer veren «Fleuve Noir» diye bir «anticipation» serisinden biliyorum. Stefan Wul, 54 den falan itibaren bu seride başlamıştı. Çok beğenilmiş Fransa'da, korkunç klasik olmuş, piyasada tükenmiş durumda kitapları, karaborsada falan satılıyor Sen nehri kenarında. Kitaplarının bir kısmını tekrar bastılar. Çok güzel şeyler var içinde. Bilmiyorum benim zevkim o, değişik zevkler var tabiî.

SE — Bir soru atayım ortaya. Bu filmin animasyon olarak, yani karton filim olarak çekilmiş olması, acaba iyi midir, kötü müdür?

AK — Alışılmış, etrafımızda gördüğümüz şeyler var, herhangi bir filimde bunlardan faydalanılıyor; hakikaten değişik bir şey yapmak ise çok zor. Bilmiyorum, bir Rus filmi vardı, senle beraber gördük.

1973 Cannes Film Şenliğinde özel ödül kazanmış olan b - k filmi: Vahşi Gezegen.

SE — Solaris mi?
AK — «Solaris», evet. Buraya gelmedi galiba. Oynayacak mıydı?
ZB — Oynaması söz konusu idi burada Sinematekte. Fakat gelmedi.
AK — O filimde de değişik bazı şeyler yapıyorlar. Meselâ denizi çekmişler, değişik renklerle falan bir hava yaratıyorlar: fakat insan bir yerde Dünya'nın bir parçası olduğunu fark ediyor yine de. Bu filimde ise hakikaten çok değişik bitkiler, hayvanlar görüyoruz; çok daha geniş imkân var yani.
EÖ — Ben daha da ileri gideceğim : Bir science fiction filmi çevirmek istiyorsak eğer, çizgi filim olması şarttır, diyeceğim.
SE — Ama bu fantastik ögeleri ön plana alırsak, karakter ortaya çıkarma konusunda ne yapılabilir? Bilim - kurguda üzerinde önemle durulan bir konu bu. Bu filimde de karakter değil, bir toplumun anlatılması, daha doğrusu iki toplumun karşılaştırılması var. Yani, bu filim için muhakkak bir sakıncası yok animasyonun, ama...
ZB — Ben aynı görüşte değilim. Çizgi filimlerde, çizgi romanda karakter yaratmak mümkün. Nitekim bugün Türkiye'de Turhan'ın çizgileri ile bir Abdülcanbaz tipi, karakteri var. Ama şimdi biz özellikle animasyon filimlerle science fiction'ın ilişkilerini konuşalım, araştıralım. Bir defa science - fiction filmi yapmak maddî imkânların geniş olmasını gerektiriyor. Çok parası olan, iyi bilim - kurgu filmi yapabilir. Çünkü başka bir alemi aksettireceksiniz, genellikle başka bir dünyayı vereceksiniz. Dekor problemleri var, kostüm problemleri var, elektronik, mekanik cihaz problemleri var. Bunları normal filimlerde kullanmak büyük parayı gerektiriyor. Ama ressam bu işi çizgi yolu ile yapıyor, yani dünyayı çizgi yolu ile yaratabiliyor, ondan sonra da onu sinemada canlandırıyorlar. Şimdi bu bakımdan, (ben çizgi filim olan başka b - k filimler kısa metrajlı olarak, burada, sinematekte seyrettim) çizginin getirdiği geniş olanaklar var. Sanatçı, yaratıcı kafasında tasarladıklarını çizgi yolu ile çok iyi verebiliyor. Bu bakımdan çizgi filim tekniği ile bilim - kurgunun telif edilmesi, birleştirilmesi yeni olanaklar sağ-

lamakta, bana göre. Karakter yaratmak tezinde sizin gibi düşünmüyorum. Çünkü pekâlâ karakter yaratılabiliyor. Meselâ bence bu filimde iki üç tane belirgin karakter vardı. Küçük çocuğun yetişmesi, o başka uygarlığa karşı öfkeyle büyümesi, zekâsıyla devamlı sorunları araştırması, sonra o özel cihazdan yararlanarak bilgi edinmesi, ondan sonra da hemcinsleriyle birlikte o haksız ve vahşî düzene karşı başkaldırması. Şimdi araştırırsak karakter çıkar : çocuğun karakteri, sonra onun sevgilisi durumunda olan bir kız vardı, onun karakteri, o kabile reisi pozisyonunda olan adam.. Ama belki, tipolojidir, çoğaltmadır bunlar, çünkü filmin içinde tutarlı bir karakter gibi görünmüyorlardı, bilmiyorum..

SE — Benim demek istediğim şuydu : Çizgi filimle karakter muhakkak ki yaratılabilir. Ancak şöyle bir kanı, daha doğrusu bir yanlışlık var. Çizgi filimlerin yalnız çocuklar için olduğu. Yoksa dışarda ben de bilim - kurgu ile ilgili başarılı çizgi filimler gördüm.

ZB — Bu bizde yanlış bir kanı. Batıda böyle değil; birtakım insanî, politik, ekonomik, sosyal problemler bir sanat türü olarak çizgi filimde yansıtılabiliyor. Meselâ demin seyrettiğimiz filimde pek gülmedik. Esprili pasajlar vardı ama aslında dramatik bir gerilim hâkimdi. Meselâ başlangıcı filmin, son derece çarpıcı. Bir kadın kucağında çocuğu kaçıyor, sağdan soldan birtakım tehlikeler, bir parmak geliyor onu deviriyor. Her tırmanışta tekrar aşağı yuvarlanıyor; tıpkı Yunan mitolojisinde Sisyphos efsanesinde olduğu gibi. Bu insanın trajedyasını vermek, başlangıçta bunu vurguluyor yazar, yönetmen, yapımcı, her kimse. Şimdi bu yönü, böyle çarpıcı bir girişten sonra sorunların sergilenmesi çok önemli. Üstelik te filimde söz konusu olan sorunlar, bugün dünyamızın, dünya uluslarının, dünya toplumlarının yüzyüze kaldığı sorunlar. Bir tür emperyalizm var filimde. Teknolojik üstünlüğün, bu bakımdan daha alt düzeyde olan bir topluma galebe çalması; o toplumun başkaldırıp imkânları ele geçirmeye çalışması var. Şimdi benim anladığıma göre orada «homo sapiens» ırkı aslında daha önce yüksek düzeyde bir uygarlık yaratmış, fakat sonradan durum değişmiş.

AK — Benim anladığıma göre «homo sapiens» oraya mensup değil, tamamen başka bir sisteme mensup ve o adamlar, yani üstün ırk. tarafından getirilmiş oraya.

SE — Başlangıçta bu «oms» ya da «hommes» dedikleri küçük yaratıkların yeni yeni geldiği ve çoğaldığı sözü geçiyordu.

AK — Ayrı bir seyyareden.

SE — Yani aynı yerde gelişmemiş bunlar.

AK — Zaten belli bir şey. Dünya değildi orası.

ZB — Evet, başka bir sistem, başka bir gezegen olmalı.

SE — Dikkat ettinizse, sonuna doğru gezegenden kaçış sırasında, füzeleri ve taşıt araçlarını kendi boylarına gelecek şekilde küçülttüler.

ZB — Peki, o makineleri, aygıtları kullanmayı nerden öğrendiler?

SE — O beyin geliştiren öğretici başlık yardımı ile. Yalnız şöyle bir şey ortaya çıkıyor şimdi. Eğer bunları gerçekten Dünya'dan kaçırılmış bir grup olarak kabul edersek, öğrendiklerini unutmuşlar mı diyelim?

AK — Unutmuşlar herhalde. Science - fiction'da çok rastlanan bir durum bu.

ZB — Birkaç kuşak değişmiş ve bu arada unutulmuş olabilir. Yeni gelen kuşak vahşete dönmüş.

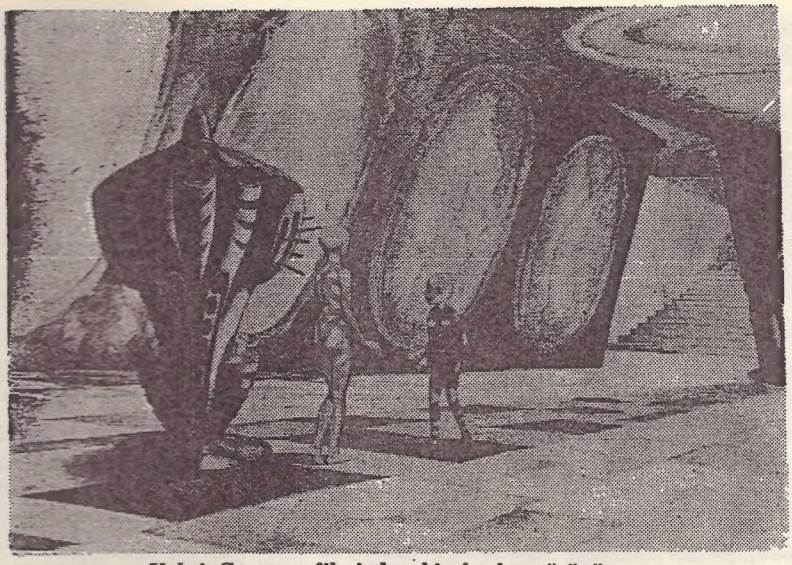

Vahşi Gezegen filminden bir başka görünüm.

EÖ — Bu benim aklıma H. G. Wells'in Valley Of The Blind adlı öyküsünü getirdi.

SE — Hatırlıyorum öyküyü, evet.. Filimde geçen bir toplantıda zaten Dünya'nın adından da bahsediliyordu ve görüntüler verilmişti. Bu toplantıda bir açıklama yapılıyordu. Başka gezegenlere roketler gönderilmişti ve yalnız bir tanesi ile, ki o da Dünya idi zannederim, bağlantı kurulamadığı sözü geçiyordu.

AK — İnsan olmayan ırkın başka yerlerde kolonileri var galiba ve belirli bir kolonide devamlı karışıklıklar oluyor. Bu koloni de insanların olduğu yer galiba.

SE — Evet, Dünya herhalde.

EÖ — Dünya'dan getirmişler bunları, tıpkı hayvanat bahçesine getirir gibi; sonra bir kısmı kaçıp tekrar dışarda üremiş herhalde. İsyana falan kalkıyorlar ama, nesil bozulmuş ve bu yüzden duruma hâkimiyetlerini kaybetmişler.

SE — Filmin ilginç bir yönü de, benzetmeler. İki ırk da değil, bambaşka iki yaratık türü ele alınıyor. Bir bakıyoruz insanlar karınca ya da fareler gibi çoğalıyor ve yok edilmek isteniyor. Ve sonuna doğru da zannedersem, birbirlerinin bilgilerinden faydalanma yönünden liken biçimi ortak bir yaşam ortaya çıkıyor.

ZB — Genel olarak ben filmin muhtevası üzerinde durmak istiyorum. Anladığıma göre yönetmen, seyircinin kendi dünyamızla, uygarlığımızla bir bağıntı kurmasını istiyor. Yani başka bir dünya da olabilir varsayımının seyirci tarafından kolaylıkla algılanabilmesi için gerekli koşut kurulabilsin diye, başka bir dünyayı anlatmasına rağmen bizim uygarlığımızdan da örnekler veriyor.

SE — Yani doğrudan doğruya bir benzetme söz konusu olamaz, diyorsunuz.

ZB — Şimdi bana göre filimde, üstüne basılmış, abartılmış insanî birtakım problemler var. Ferdî problemler, sosyal problemler, ki bunlar her sanat dalının işlediği problemlerdir. Dolayısiyle bilim - kurgu da bunlara karşı ilgisiz kalamaz. Yalnız alışılmadık imajlar, fantastik görüntüler, ya da sürrealistlerin kullandığı değişik muhteva ve düşüncelerle olmuyor, bilim kurgu. Çağımıza bağlı olarak, sorunlarını da yansıtması gerekiyor. Ancak bunu yaptığı sürece büyük okur kitleleri tarafından ilgi ile karşılanacaktır.

SE — Yani esas toplumsal açıdan görmek ve incelemek gerekiyor, değil mi?

ZB — Ben şahsen bilim - kurguya toplumsal açıdan yaklaşıyorum, yani bir yapıtın sosyal - politik muhtevası nedir, onu araştırıyorum önce. Ama çok keskin bir takım toplumsal sorunları da, çok bireysel birtakım sorunları da getirebilir herhangi bir bilim - kurgu yapıt, Asimov'un «Kâinat Fatihi» adlı kitabı sosyal muhteva bakımından son derece güçlü bir eser, örneğin. Yine Asimov'un The Man Who Upset The Universe adlı bir romanı var. O da öyle, içinde şiddetli toplumsal motifler taşıyan bir roman. Asimov zaten bu yönü ihmal etmiyor.

EÖ — Sizin beğeneceğiniz iki kitap var. Birisi Brave New World.

ZB — Aldous Huxley'in değil mi?

EÖ — Evet, bir klasiktir artık. Ve George Orwell'in «1984»ü. İkisi de çok müthiş kitaplar.

ZB — Onların ikisini de defalarca severek okumuşumdur ben. Ayrıca o kitaplardan yararlanarak incelemeler falan da hazırladım ve yayımlandı. Örneğin, Mayıs 73 tarihli Varlık dergisinde «Toplumsal Tedirginlik ve Bilim - Kurgu» başlığı altında.

EÖ — «Island»ı okudunuz mu? O da Huxley'in daha sonraki bir kitabı.

ZB — Onu okumadım. Çevrildi mi bu Türkçe'ye?

SE — Zannetmiyorum.

ZB — Benim yabancı dilim pek yeterli değil. Ama çevrilmiş yapıt olursa mukayese edip falan okuyorum. 1984'ü defalarca okudum, sonra «Animal Farm» var. Bildiğime göre George Orwell'in beş romanı var ve beşinde de toplumsal motifler ön planda.

SE — Filim hakkında başka söz söylemek isteyen var mı?

AK — Epey değişik yönleri vardı bence. Esasında science - fiction klasik akımın dışına çıkması bakımından enteresan. Orijinalite, değişiklik falan olması lâzım. Şu anda yeni yapılan science - fiction yapıtları arasında belki yok ama, kötü romanlar, kötü filimlerde aklımda kaldığı kadarı ile klasik şeyler var. Meselâ bir canavar çıkar ortaya diyelim. Ondan sonra işte, bütün dünya birleşir de o canavarı yok ederler, mesele budur. Yani, dıştan gelen bir şeyin illâ kötü olması ve temizlenmesi lâzım. Meselâ bu filimde sonunda bir anlaşma oldu, her şeye rağmen. İnsanları ufak tefek zararları olan bir hayvan gibi görüyorlardı başta, temelde bir karşıtlık yoktu ve neticede anlaşabildiler. Bu bakımdan bence güzel.

ZB — Olumlu bir biçimde, bir «happy end»le bitti. Bilim - kurgunun çok büyük eleştirilerle karşılanmış olduğunu hatırlatayım; hâlâ tartışma konusudur bütün dünya edebiyatlarında. Sovyetler Birliğinde bilim - kurgu son derece gelişmiş olmasına karşılık, orada da birtakım fanatikler, özellikle parti çevresine bağlı edebiyat ve sanat konusunda partinin ilkelerine bağlı bürokratlar tarafından — ki fanatik diyeceğim ben bunlara — büyük sert eleştirilerle karşılanıyor. Bunda bilim - kurgunun hiç bir suçu yok. Burda yine iyi düşüncelerle, iyi amaçlarla yapılmış bir aracın kötü bir suretle kullanılması olayı ile karşı karşıyayız. Çünkü bilim - kurgu çok istismar edilmiş. Bol para getirsin diye abartılmış birtakım canavar tipleri yaratılmış, süper kahramanlar icadedilmiş, halkın kafasına sokulmuş; bunların filimleri, çizgi romanları, foto - romanları, hatta televizyon dizi filimleri (TRT'nin yansıttığı Uzay Yolu gibi) yapılmış ve para getiren meta haline gelmiş. Bir şey para getirince çoğalır; çoğalınca da basite ve ucuza indirgenir. Sonra

da aklı başında kimselerin bu basit ürünlere bakıp eleştirirlerken bütün bir bilim - kurguyu mahkûm etmeye kalkıştıklarını görüyoruz. Oysa bilim - kurgu alanında çok ünlü, ciddî imzalar var.

EÖ — Arada kayboluyor bunlar.

ZB — Tabiî. Meselâ Jack London, George Orwell, bugün modern bilim - kurguda büyük isimlerden Isaac Asimov, Arthur C. Clarke.. Ben edebiyatın ve sanatın başka dallarında faaliyet gösterip de bu arada bilim - kurguya ilgisiz kalmamış yazarların adlarını anmak istiyorum. Şimdi Jack London'ın benim tespit ettiğim üç eseri var. Biri «Demir Ökçe», ondan sonra «Âdemden Önce», o da Türkçe'ye çevrildi ve Bilgi Yayınları tarafından yayınlandı. Yalnız Âdemden Önce'nin bir özelliği var : Geriye bilim - kurgu diyorlar ona. Ve bir de hikâyesi var Jack London'ın, adı aklımda değil. İngilizce «Outlines Of This World» adını taşıyan bir antolojide rastlamıştım. Elli sayfalık uzun bir hikâyesi. Kitabı kaybettim. Bilim - kurgu meraklısı bir arkadaşıma verdim; bir daha geri gelmedi. Şimdi bilim - kurguya çeşitli çevreler tarafından yöneltilen eleştiriler tamamen haksız değil. Ama dikkat ediyorum da, eleştiriye konu olan ürünler hep, ticarî amaçlarla yapılmış, sıradan piyasa ürünleri; Baytekin filimleri, işte bizim TRT televizyonunda gösterilen Uzay Yolu, bu tür şeyler. Temelinde düşünsel ağırlık taşıyan, yani bir tez getiren, hem muhteva ile hem biçim ile yenilik getiren ağır eserlere pek eleştiri yöneltilmiyor. Tam tersi onlardan yararlanılıyor; George Orwell'in 1984'ünde de dediği gibi veya filanca yazarın filanca eserinde dediği gibi diye atıflar yapılıyor. Şimdi bu açıdan yaklaşılınca bugün birçoğumuza pek havadan sudan eserler gibi gelen Jules Verne'in eserlerinde de kehanete dayanan, yaşadığımız çağla ilgili bazı düşünsel motifler buluyoruz. Meselâ ben, 'Deniz Dibinde 20.000 Fersah' üzerinde yeniden düşündüm; orada Kaptan Nemo çok enteresan bir karakter. Gadre uğramış bir adam, ailesini kaybetmiş, fakat kimler tarafından yapılmış bu, pek belirtilmiyor. Yalnız şu kesin : Kaptan Nemo cesur bir bilim adamı aynı zamanda, zulme uğramış, öfkelenmiş, gemisi ile birlikte bir tür intikam amacı ile dolaşıyor aslında. Dikkat edin romanda, rastladığı zaman büyük devletlerin savaş gemilerine saldırıyor özellikle, yolcu gemilerine değil. Sonra müstemlekeciler, sömürgeciler diye bir ifade geçer romanda, birkaç yerde. Jules Verne acaba kimleri kastediyordu, sömürgeciler, müstemlekeciler sözleri ile. Şimdi burada Kaptan Nemo aslında adaletin simgesi, doğruluğun simgesi bir yerde, böyle yorumlanabilir. Çünkü bütün bu ifadelerden o çıkıyor. Meselenin bu yönü de var. Bu açıdan da görmek lâzım.

SE — Şimdi bir şeyden bahsettik : «Âdemden Önce», gerçekte bir bilim - kurgu mudur acaba o?

ZB — Bana göre tamamen bir bilim - kurgudur. Ben «Âdemden Önce» hakkında bir kitap tanıtma yazısı yazdım, Yeditepe dergisinde ve Yeni Ortam gazetesinde geçen yaz yayımlandı. Orada bilim - kurgu yazarlarının hangi yöntemlerle çalışmakta olduklarını anlatmıştım. Şimdi, örnek olarak, inceleme konusu olarak da Âdemden Önce'yi aldım. Genellikle bilim - kurgu yazarları şunu yapıyorlar : Başlangıçta okuyucuların kabul etmesini diledikleri iki ya da üç ilke ileri sürüyorlar. Tıpkı geometri teoremlerinde olduğu gibi bunların doğru birer aksiyom olarak kabulü isteniyor. Bir kere siz o iki ya da üç ilkenin doğruluğunu, geçerliliğini kabul ettiniz mi, ondan sonra roman olsun, filim olsun, yapıt büyük bir tutarlılık içinde gelişiyor. Saçmalık falan yok. Saçmalık, asıl bu açıdan yaklaşa-

mayan kimselerdedir. Şimdi, Âdemden Önce'de ne var, bakın : Jack London bir kere bizden okur olarak, insanların, yani insan soyunun, homo sapiens'in, antropoidlerden, maymunlardan geldiği tezini (Darwin tezini) kabul etmemizi istiyor ki, bu bilimsel bir şey. Çağımızda tartışılıyor ama, bir aksiyom olarak kabul, ediyoruz. Ondan sonra da birtakım bilgilerin, deneyler yoluyla edinilen bilgilerin, biyolojik tevarüs olarak zihinlere yerleşebileceğini, ve bunların kuşaktan kuşağa aktarılabileceğini ileri sürüyor. Üçüncü ilke ise roman kahramanı olan kimsenin böyle olağanüstü düşler görebileceği olasılığını kabul etmemizi istiyor. Adam yatıyor uykuya, onbin yıl öncesini görüyor; bu olacak şey değil ama, aksiyom olarak kabul ediyoruz biz bunu. «Science - fiction»lığı nerde bunun diye bir soru yöneltilebilir. Konu bir kere bilimsel bir konu...
SE — Ama teknolojik değil.

ZB — Teknolojik değil, kabul ediyorum ama, her science - fiction'da teknolojiyi kesin bir ilke olarak mı kabul etmek durumundayız? Konu bilimsel, işin imge, yani kurgu yönü de var. Bilimsel ilkelerle oynuyor, Jack London. Konu, insan soyunun nerden geldiği, uygarlığın nereye gideceği, bu bakımdan bilimseldir diyorum ben. Bu açıdan yorumlanınca bence bütünü ile bilim - kurgusal bir yapıttır.

(Yukarda bir bölümünü sunduğumuz söyleşi, Nisan 1974 tarihinde «Vahşî Gezegen» filminin gösterildiği günlerde İstanbul Sinematek Derneği salonunda banda alınmış olup fonoteğimizde kayıtlıdır.)

KLÜP ODASI

Kitaplığımızdaki yeni kitaplar :

UZAY YOLU 6; UZAYDA KAYBOLANLAR; ÖLÜMSÜZLER ÜLKESİ ALTHAR; UZAYDA İLK OYUN; KUTSAL GEZEGEN; ANARŞİST.

Fonoteğimizdeki yeni bantlar:

1. No Pussy Footing (Fripp & Eno) / Alpha Centauri (Tangerine Dream).
2. Hymn Of The Seventh Galaxy (Return To Forever + Chich Corea) / Journey To The Centre Of The Earth (Rick Wakeman).
3. 2001 : A Space Odyssey / Barbarella.
4. Zeit (Tangerine Dream) / Set The Controls For The Heart Of The Sun (Pink Floyd).

Yukarda adı geçen dört bant da C-90 lık kasetler olup, kitaplarla birlikte, 2. sayımızda açıklanan koşullar çerçevesinde klüp adresinden istenebilir.

Not : Yeni okuyucularımız Antares'in ilk üç sayısını 20.— TL. lık ücret karşılığı temin edebilirler. Ücreti 10078115 No.lu posta çeki hesabına yatırmak yeterlidir.

Şafak Matbaası